4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1998 ՈՒՐԲԱԹ # 226 (1730)

Ազգ
Azg
armenian daily

Պայթյուն Ջերմուկի «Մոր եւ մանկան» առողջարանում

ԵՐԵՎԱՆ, 3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Դեկտեմբերի 3-ին, ժամը 14.30-ի սահմաններում պայթյուն է տեղի ունեցել Ջերմուկի «Մոր եւ մանկան» առողջարանի ճաշարանում:

Ինչպես հայտնեցին ՆԳ եւ ԱԱ նախարարության հասարակայնության հետ կապերի եւ լրատվության վարչությունում, նախնական տվյալներով, պայթյունի պատճառը գազի կուտակումն է: Դեպքի մանրամասները ճշտելու համար Ջերմուկ են մեկնել արտակարգ իրավիճակների վարչության, ՆԳ եւ ԱԱ նախարարության աշխատակիցներ:

Վայոց Ձորի տարածքային եւ Ջերմուկի ՆԳ բաժիններից ստացված տեղեկությունների համաձայն, պայթյունից չորս մարդ զոհվել է, ավելի քան տասը՝ վիրավորվել: Նրանց մի մասը ծանր վիճակում է: Երեւանից Ջերմուկ են մեկնել «Սպիտակ» փրկարարական ջոկատը, շտապ օգնության բժիշկների բրիգադներ:

Հանրապետության նախագահը ցավակցական ուղերձ է հղել: Պատճառները պարզելու համար ստեղծվել է կառավարական հանձնաժողով:

ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի ներկայացրած բանաձեւը ՄԱԿ-ի նստաշրջանում ընդունվեց առանց քվեարկության

Դեկտեմբերի 2-ին ՄԱԿ-ի գլխավոր ասամբլեայի 53-րդ նստաշրջանը իր օրակարգում քննարկեց «Ցեղասպանություն հանցագործության կանխարգելման եւ պատժման կոնվենցիայի 50-ամյակը» հարցը:

Այն նստաշրջանի օրակարգ էր մտել Հայաստանի ներկայացմամբ, ինչին օժանդակել էին ՄԱԿ-ի անդամ հինգ այլ պետություններ: Հարցի քննարկման շրջանակներում Հայաստանի Հանրապետությունը ներկայացրել էր համանուն բանաձեւի նախագիծ:

Կայացած քննարկումների արդյունքում ելույթներով հանդես եկան մի շարք երկրների ներկայացուցիչները: Մասնավորապես Ավստրիայի ներկայացուցիչը՝ Եվրամիության անդամ-պետությունների անունից, Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների, Ռուսաստանի Դաշնության, Իսրայելի, Մոնակոյի, Կուբայի, Կիպրոսի, Ռուանդայի եւ այլ երկրների ներկայացուցիչները: Վերջին երկուսի ներկայացուցիչներն իրենց ելույթներում անդրադարձան 1915 թ. Օսմանյան՝ կայսրության տարածքում իրագործված 1,5 միլիոն հայերի ցեղասպանությանը: Այլ պատվիրակություններ իրենց ելույթներում շնորհակալություն հայտնեցին Հայաստանի Հանրապետությանը՝ այս կարեւոր հարցի բարձրացման եւ քննարկման համար:

Իր ելույթում ՄԱԿ-ում Հայաստանի ներկայացուցիչ Մովսես Աբելյանը, ներկայացնելով Հայաստանի առաջարկած բանաձեւը, հույս հայտնեց, որ այն կընդունվի կոնսենսուսով՝ առանց քվեարկության: Այնուհետեւ, նա անդրադարձավ պատմական փաստերին՝ ներկայացնելով դարի առաջին ցեղասպանությունը, որի ժամանակին չընդունելը եւ չդատապարտելը հանգեցրեց այն բանին, որ ցեղասպանության փաստերը տեղ գտան եւ հետագայում՝ աշխարհի տարբեր հատվածներում ու շարունակվեցին անգամ կոնվենցիայի ընդունումից հետո՝ մեր օրերում:

Այնուհետեւ բանաձեւը դրվեց քվեարկության: Հաշվի առնելով, որ որեւէ երկիր չպահանջեց քվեարկել բանաձեւը, այն ընդունվեց միաձայն՝ առանց քվեարկության: Բանաձեւի 77 համահեղինակներին քվեարկությունից առաջ միացան եւս ինը երկրներ՝ հասցնելով համահեղինակների ընդհանուր թիվը 86-ի:

Բանաձեւը նախապատրաստվել էր Հայաստանի արտաքին գործերի նախարարությունում, եւ նրա միաձայն ընդունումը արդյունք էր ինչպես արտգործնախարարության, ՄԱԿ-ում ՀՀ ներկայացուցչության, այնպես էլ տարբեր պետություններում Հայաստանի դիվանագիտական ներկայացուցչությունների համադրված ջանքերի:

Ձեռք բերված կարելի է համարել հերթական նվաճում 1915 թ. ցեղասպանության ճանաչման գործում: Այն հնարավորություն կտա ձեռք բերվածի հիման վրա շարունակել հետագա գործողությունները միջազգային ասպարեզում:

Այս տարվա ապրիլ ամսին Ժնեւում, ՄԱԿ-ի Մարդու իրավունքների հանձնաժողովում Հայաստանի առաջարկությամբ՝ 42 երկրների համահեղինակությամբ ընդունվել էր նույնանուն բանաձեւը, որին հետեւեց Բելգիայի ու Ֆրանսիայի կողմից 1915 թ. հայերի ցեղասպանության ճանաչումը:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Դեկտեմբերի 7-ը՝ ոչ աշխատանքային օր

Երեկ տեղի ունեցած կառավարության հերթական նիստում որոշվեց 1988 թ. երկրաշարժի 10-ամյա տարելիցի կապակցությամբ դեկտեմբերի 7-ը, երկուշաբթի օրը, համարել ոչ աշխատանքային օր, փոխարենը դեկտեմբերի 12-ը, շաբաթ օրը, համարել աշխատանքային: Ի հարգանս 1988 թ. դեկտեմբերի 7-ին Հայաստանում տեղի ունեցած երկրաշարժի անմեղ զոհերի հիշատակի, կառավարությունը նույն նիստում որոշեց Հայաստանի Հանրապետության տարածքում 1998 թ. դեկտեմբերի 7-ին ժամը 11:41-11:42-ը հայտարարել Լռության րոպե:

Քըրքորյանի Լինսի հիմնարկը կսկսի՞ վարկատվական գործունեությունը

Ելնելով Հայաստանում փոքր եւ միջին բիզնեսի զարգացմանն աջակցելու անհրաժեշտությունից, Հայաստանի կառավարությունն իր երեկվա նիստում որոշեց, հիմք ընդունելով 1998 թ. հուլիսի 15-ի ՀՀ կառավարության, ՀՀ Կենտրոնական բանկի եւ Քըրք Քըրքորյանի Լինսի հիմնադրամի միջեւ կնքված ՀՀ կառավարությանը 10 մլն դոլարին համարժեք դրամի չափով վարկի տրամադրման վերաբերյալ համաձայնագիրը, Լինսի հիմնադրամին տրամադրել 10 մլն դոլարին համարժեք դրամ արժողությամբ հասարակ (չփոխանցելի) մուրհակ, 6 տարի ժամկետով:

Սույն որոշումը հույս է ներշնչում, որ գոնե մինչեւ տարեմուտ Լինսի հիմնադրամը վերջապես կսկսի տեղական համապատասխան բանկերի միջոցով վարկ տրամադրել փոքր եւ միջին բիզնեսի զարգացման համար:

Մյուս կողմից, նույն նիստի ընթացքում կառավարությունը որոշում ընդունեց մասնավորեցնելու «Արդշինբանկի» բաց բաժնետիրական ընկերության պետական բաժնեմասը:

Կրթության եւ գիտության ասպարեզում որոշվեց լուծարել համապատասխան նախարարության կրթության գիտահետազոտական ինստիտուտը, մանկավարժության հանրապետական ինստիտուտը, մանկավարժական գրադարանը ու բարձրագույն կրթության պրոբլեմների գիտամեթոդական կենտրոնը եւ փոխարենը ստեղծել «Կրթական բարեփոխումների կենտրոն» պետական բաժնետիրական ընկերություն:

Շառլ Ազնավուրը երկու համերգ կտա Մոսկվայում

ՄՈՍԿՎԱ, 3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Երեկ աշխարհահռչակ երգիչ, երգահան Շառլ Ազնավուրը ժամանեց Մոսկվա: Ըստ ծրագրի, նա երկու համերգ կտա Մոսկվայում եւ մեկ համերգ՝ Սանկտ Պետերբուրգում: Ինչպես հայտնի է, Ազնավուրը 35 տարի չի եղել Ռուսաստանում համերգային ծրագրով, եւ բնական է, որ առաջիկա համերգների նկատմամբ Մոսկվայի երաժշտասեր հասարակայնությունը մեծ հետաքրքրություն է ցուցաբերում:

Նույն օրը երեկոյան «Բալչուգ» հյուրանոցի կոնֆերենց-դահլիճում տեղի ունեցավ Ազնավուրի եւ համերգի կազմակերպիչների մամուլի ասուլիսը: Ինչպես հայտնի է, Ազնավուրի այս շրջագայությունը հովանավորում եւ կազմակերպում են «Արեւենկա» ասոցիացիան եւ Մոսկվայի հայկական եկեղեցու կառուցման հիմնադրամը: Առաջին իսկ հարցը, որ տրվեց Ազնավուրին, վերաբերում էր նրա Հայաստան մեկնել-չմեկնելուն: Ազնավուրի պատասխանը լակոնիկ էր. «Ես Հայաստանին Հայաստանից դուրս ավելի օգտակա՛ր եմ լինում»: Համերգի կազմակերպման ժամկետներին վերաբերող հարցին «Արեւենկա» ասոցիացիայի նախագահ Լեւոն Հովհաննիսյանը պատասխանեց. «Պատահական չէ, որ համերգի կազմակերպման ժամկետները համընկնում են Սպիտակի երկրաշարժի 10-րդ տարելիցին: Մենք հերթական անգամ հիշեցնում ենք ողջ աշխարհին մեր ողբերգությունը, քանզի Շառլ Ազնավուրը դարձել է երկրաշարժից հետո Հայաստանին ցույց տրված օգնության եւ աջակցության խորհրդանիշը»:

Ասուլիսից հետո Ազնավուրը մեկնեց ՌԴ-ում ՀՀ դեսպանություն, որտեղ նրա պատվին պաշտոնական ճաշկերույթ տրվեց:

Գարեգին արք. Ներսիսյան. «Նոր պաշտոնը կգործի, քանի դեռ անհրաժեշտ կնկատի Վեհափառը»

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Ինչպես հայտնի է, Ամենայն հայոց կաթողիկոսի հայրապետական տնօրինությամբ Հայ առաքելական եկեղեցու Արարատյան թեմի հայրապետական թեմի առաջնորդական փոխանորդ Գարեգին արք. Ներսիսյանը նշանակվել է Մայր աթոռ Ս. Էջմիածնի կաթողիկոսական ընդհանուր փոխանորդ՝ ելնելով Վեհափառ հայրապետի առողջական վիճակի բարելավման անհրաժեշտությունից: Այդ տնօրինությունը ծանուցելու եւ մամուլում շրջանառվող հարցերին պատասխանելու համար Մայր աթոռի վանական խորհուրդը երեկ ասուլիս էր նախաձեռնել, որի ընթացքում բազմաթիվ շնորհավորանքներ եղան Սրբազանին՝ արդյունավետ պաշտոնավարության մաղթանքներով: Գարեգին Սրբազանը նոր է վերադարձել Միացյալ Նահանգներից եւ ուրախությամբ արձանագրեց, որ Վեհափառի առողջական վիճակը «շատ լավ է, հետվիրահատական ապաքինման շրջանը բարեհաջող է ընթանում, սպասածից ավելի ցանկալի արդյունքներով»: Վեհափառը հույսով

է, որ «երկու ամիս հետո, հավանաբար, կվերադառնա Մայր աթոռ՝ շարունակելու հայրապետական իր ծառայությունը»:

Կաթողիկոսական ընդհանուր փոխանորդի պաշտոնն առկա էր հայ եկեղեցու կյանքում, բայց նման կիրառություն չէր ունեցել (կիրառվել է Մեծի տանն Կիլիկիո կաթողիկոսությունում): Այդ առումով աննախադեպ այս պաշտոնն ստանձնելով, Գարեգին Սրբազանը հույս ունի արդարացնել Վեհափառի վստահությունը, «մինչեւ առաջնորդ ունենալով Ամենայն հայոց կաթողիկոսը», նրա թելադրանքներով ու հրահանգներով, հայրապետական օրհնությամբ կենսագործել Մայր աթոռի վարչակազմակերպչական կյանքը բնականոն հունով վարելու առաքելությունը:

Տես ▸ էջ 3

Դումայի 3 պահանջը՝ Ելցին, Բերեզովսկի, Ձերժինսկի

ՄՈՍԿՎԱ, 3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Դեկտեմբերի 2-ին ՌԴ Պետդուման պահանջել է նախագահի գործերի կառավարման բժշկական կենտրոնի ղեկավարությունից 10 օրվա ընթացքում բժշկական եզրակացություն ներկայացնել Ելցինի առողջական վիճակի մասին: Այս որոշումն ընդունվել է ձայների 247 կողմ, 33 դեմ հարաբերակցությամբ: Դումայի ընդունած մեկ այլ որոշմամբ, ԱՊՀ պետությունների ղեկավարների խորհրդին խնդրվում է Բ. Բերեզովսկուն ազատել ԱՊՀ գործադիր քարտուղարի պաշտոնից: Պետդումայի մյուս որոշմամբ Մոսկվայի կառավարությանը հանձնարարվում է Լյուբյանկայի հրապարակում վերականգնել Ֆելիքս Ձերժինսկու արձանը:

Այսօր Մոսկվայի քաղաքային դումայի ղեկավար Պլատոնովը հայտարարեց, որ արձանի վերականգնման հարցը պատկանում է քաղաքի իշխանությունների եւ ոչ թե պետդումայի պատգամավորների իրավասությանը:

ՕՍԼՈ-ԵԱՀԿ

Վ. Օսկանյանը դատապարտեց Ադրբեջանի անզիջում դիրքորոշումը

Հատվածներ ՀՀ արտգործնախարարի երեկվա ելույթից

1992 թվականից ի վեր ԵԱՀԿ-ն Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության խաղաղ կարգավորման գործընթացի անքակտելի մասն է: Նա ակտիվ դեր է ստանձնել՝ Մինսկի գործընթացի զանազան ելեւէջումներում անդրկովկասյան տարածաշրջանում երկարատեւ խաղաղության ու կայունության հաստատման բաղադրիչները որոշարկելու գործում: Հայաստանն այս տարածաշրջանի մասն է, եւ մեզ հասկանալի են անվտանգության նկատառումները: Մենք վճռական ենք՝ գործադրելու ամեն հնարավոր ու հիմնավորված ջանք տարածաշրջանում մնացող հակամարտությունները կարգավորելու համար: Մենք նաեւ պատրաստակամ ենք երեւան բերելու մեր բոլոր հարեւանների հետ բարիդրացիական հարաբերությունների առաջնորդող յուրաքանչյուր մայրուղի, հարաբերություններ, որոնք հիմնված են փոխադարձ հարգանքի եւ ճանաչման վրա: Ավելին, Հայաստանը համոզված է, որ Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտությունն ինքնահատուկ մարտահրավեր է, քանի որ հակամարտության կողմերը՝ Լեռնային Ղարաբաղի ու Ադրբեջանի ժողովուրդները ներկայացնում են օրինական պահանջներ՝ վկայակոչելով ԵԱՀԿ հիմնարար սկզբունքները: Մինսկի խմբի եւ նրա համանախագահների նախկին ջանքերը չպսակվեցին հակամարտող կողմերի հավանաբար իրավազորության ճանաչմամբ: Այդ իսկ պատճառով թե Հայաստանը, թե՝ Լեռնային Ղարաբաղը նախկինում առաջադրված բանաձեւը դիտում էին որպես անընդունելիորեն միակողմանի:

Մենք միշտ կողմնակից ենք եղել Մինսկի խմբի համանախագահների միջոցով ԵԱՀԿ-ի առավել ճկուն դիրքորոշմանը՝ արտաքուստ անհամատեղելի սկզբունքներն ու պահանջներն հաշտեցնել փորձելու համար: Մենք միշտ դեմ ենք արտահայտվել միակողմանի ուղղվածությանը: Սա է այն հետաքրքրության պատճառը, որ Հայաստանն ու Լեռնային Ղարաբաղը ցուցաբերեցին անցած նոյեմբերին տարածաշրջան այցելած Մինսկի խմբի համանախագահների ներկայացրած առաջարկությունների նախագծի նկատմամբ:

Տես ▸ էջ 2

digitised by A.R.A.R.@

Ընթացիկ

ՕՍԼՈ-ԵԱՀԿ

Վ. Օսկանյանը դատապարտեց Ադրբեջանի...

Սկիզբը էջ 1

Իմ կառավարությունը, ինչպես նաեւ Լեռնային Ղարաբաղի իշխանությունները գնահատում են համանախագահների առաջարկը որպես կարգավիճակի կնճռոտ հարցին մոտենալու իրատեսական փորձ, որը նվազեցնում է կողմնակալությունը մրցակցող պահանջներից յուրաքանչյուրի նկատմամբ: Ի տարբերություն նախորդ փորձերի, համանախագահները կարծես թե եկել են այն ըմբռնման, որ հին, կարծրացած մոտեցումներն ու անճկուն ձեւակերպումներն արդյունավետ չեն լինելու գործընթացը բանակցված կարգավորման առաջմղելու գործում: Թերեւս, այն վճռականությունը, որով համանախագահներն առաջարկեցին հաշտեցնել տարածքային ամբողջականության եւ ազգային ինքնորոշման արտաքուստ անհաշտելի սկզբունքները, բխում է նրանց այն մտահոգությունից, որ բանակցված կարգավորման հնարավորության «պատուհանը» նեղանում է, իսկ զինադադարները ներունակորեն անկայուն են:

Մերժելով ԵԱՀԿ-ի կողմից առաջարկված վերջին սկզբունքները՝ Ադրբեջանը քայլ անգամ չարեց դեպի փոխզիջում: Նա նաեւ ցուցաբերեց քաղաքական կամք կամ պատրաստակամություն խաղաղության հաստատման գործում պատասխանատվություն ստանձնելու համար: Ադրբեջանը դեռեւս համոզված է, որ հակամարտությունը կարգավորվելու է իր սեփական պայմանների հիման վրա: Ամենեւին էլ չճանաչելով խաղաղության նպատակին՝ նման անզիջում վերաբերմունքը կհանգեցնի լարվածության ուժգնացման, որը ձեռնտու չէ ո՛չ Ադրբեջանին, ո՛չ Հայաստանին եւ ո՛չ էլ Լեռնային Ղարաբաղին:

ԵԱՀԿ համայնքում անտարբերության նշաններ են երեւում Ադրբեջանի կողմից համանախագահների վերջին առաջարկությունների մերժման հանդեպ: Եթե այդ հարցը մնա անպատասխան, ներկայիս փակուղին խաղաղ գործընթացում է՛լ ավելի կխորանա: Պետք է հստակ տարբերություն դնել Հայաստանի կողմից նախորդ առաջարկի մերժման եւ Ադրբեջանի ներկայիս մերժման միջեւ: Այն, ինչ նախկինում առաջարկվում էր Հայաստանին եւ Լեռնային Ղարաբաղին, ընդամենն Ադրբեջանի կազմում ինքնավարությունն էր: Եթե համանախագահների նոր առաջարկը ենթադրեր Լեռնային Ղարաբաղի ուղղակի անկախացում, ապա Ադրբեջանի մերժումը կարող էր հավասարեցվել Հայաստանի մերժմանը: Սակայն այն, ինչը ներկայացվել է մեզ այսօր, միջին ճանապարհ է, որը կարող է հանգեցնել հակամարտող կողմերի համար ընդունելի մի կարգավիճակի: Ինչպես նշել է գործող նախագահողն այս հանդիպման բացման ժամանակ, գոյություն ունեն ֆեդերացիայի եւ կոնֆեդերացիայի բազմաթիվ օրինակներ, որոնք կենսագործվել են Եվրոպայում եւ կարող են հայեցակարգային հիմք ծառայել այս հակամարտության կարգավորման համար: Ադրբեջանի կողմից այս միջին ճանապարհի հերքումը փոխզիջումների հիման վրա հակամարտության կարգավորման հասնելու իր չկամության եւ անկարողության ակնհայտ ազդանշանն է:

Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտությունն այն հակամարտությունն է, ուր ԵԱՀԿ-ը պետք է շարունակի իր ներգրավումը՝ քաղաքական կարգավորման որոնումներում: Նա պետք է նպաստի կանխելու ընդգրկված կողմերի՝ Ադրբեջանի, Լեռնային Ղարաբաղի եւ Հայաստանի հետ, բռնության վերսկսումը: Այս ոչ դյուրին, անկայուն, շարունակական անորոշ իրավիճակը լուրջ խոչընդոտ է տարածաշրջանի տնտեսական աճի եւ զարգացման ճանապարհին:

Իմ կառավարությունը խորապես համոզված է, որ ԵԱՀԿ-ն ամենից ավելի ընդունակ է հարմարվելու ճկուն եւ անգամ նորարարական մեթոդների, որոնք ի վերջո կարող են գործողությունների մոդելներ դառնալ: Մենք չպետք է տառապենք նախադեպ ստեղծելու կաթվածահար անող քաղաքական վախից: Մենք ո՛չ դատարան ենք, ո՛չ էլ օրինաստեղծ մարմին: Եվ այն լուծումները, որոնք մենք ԵԱՀԿ-ի միջոցով կորոնենք, խկապես լուծումներ կլինեն, քանի որ գործընթացն ինքը ենթադրում է, որ յուրաքանչյուր հակամարտության դեպքում մենք գործ ունենք մի յուրահատուկ դեպքի հետ: Առանց այս սկզբունքի անվերապահ ճանաչման մենք չէինք հանգի Կոսովոյին:

Սակագնի սառեցումից մինչեւ իշխանափոխություն

Որտե՞ղ են ազգի լավագույն ներկայացուցիչները

Սա սակագնի սառեցում չէ, ընդունելով այս որոշումը դուք թույլ չեք տա բյուջեում հավաքելու անհրաժեշտ գումարներ, Հայաստանը չի ստանա Համաշխարհային բանկից 95 մլն դոլարի վարկը, էներգետիկայի ոլորտում ներդրումները կանգ կառնեն, կսկսվեն անլույս մղձավանջները, եւ տեղի կունենա իշխանափոխություն, հետզհետե ահագնացող ձայնով ազդարարեց արտադրական ենթակառուցվածքների գծով նախարար Գագիկ Մարտիրոսյանը՝ ի պատասխան «Հայրենիք» պատգամավորական խմբի օրենսդրական նախաձեռնության, որի նպատակը մինչեւ «էներգետիկայի մասին» նոր օրենքի ընդունումը էլեկտրաէներգիայի սակագնի սառեցումն էր նոյեմբերի 1-ին գործող դրույքաչափի համապատասխան: Օրենսդրական այս նախաձեռնությամբ էներգետիկայի հանձնաժողովը զրկվում էր էլեկտրաէներգիայի 1 կվտ.ժ սակագինը որոշելու իրավասությունից:

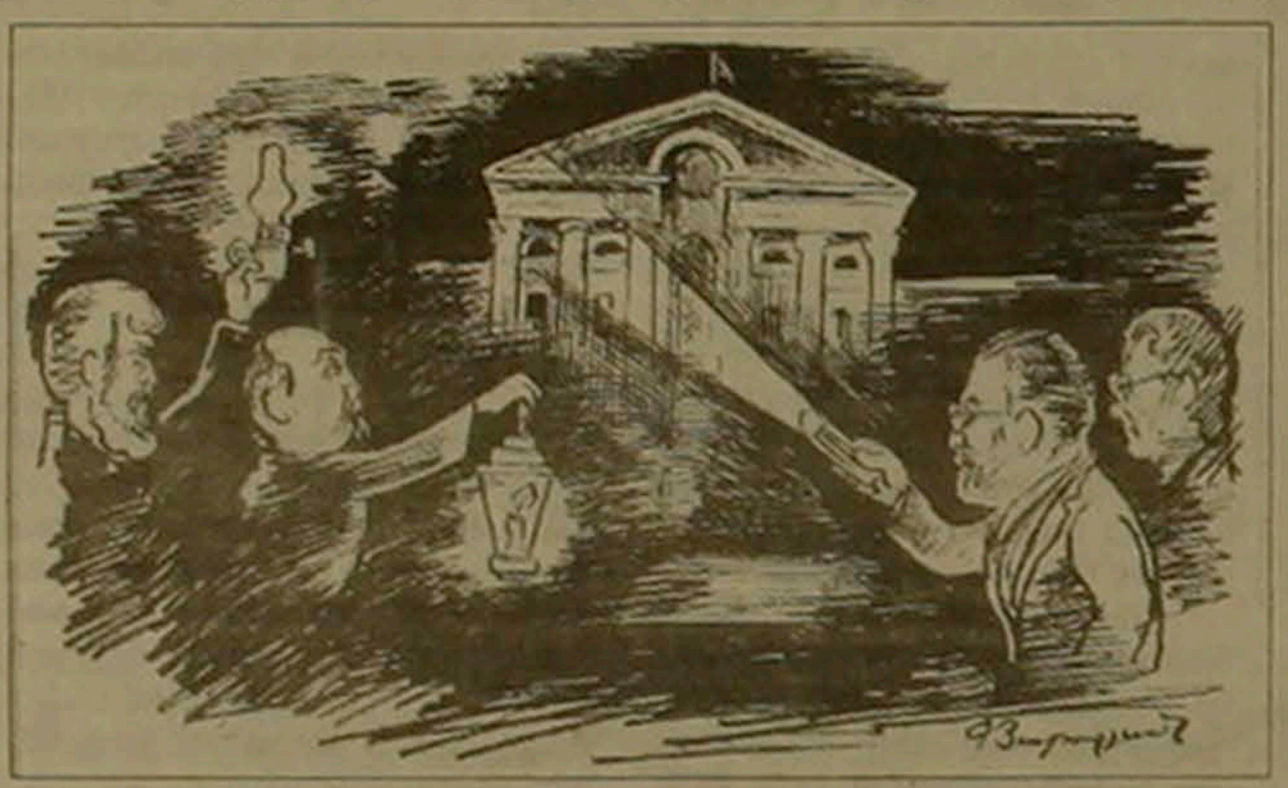

Արտահերթ նիստը սկսվեց 18:15 105 գրանցված եւ իրականում դահլիճում նստած 83 պատգամավորների առկայությամբ: Նախորդ նիստի ավարտից հետո արդեն ակնհայտ էր, որ «Հայրենիք» պատգամավորական խմբի այս նախաձեռնությունը չի ընդունվելու, քանզի ԱԺ մեծամասնություն «Երկրապահը» բացասական դիրքորոշում էր որդեգրել: Փաստարկը էդ. Եգորյանի առաջարկության եւ գործող Սահմանադրության ու նույն ԱԺ-ի կողմից վավերացված օրենքների հակադրությունն էր: Սակայն, 18:15 դժվար թե որեւէ մեկը կանխատեսեր, թե սակագների առժամանակյա սառեցումից կառավարությունը նման ողբերգական եզրակացությունների կարող է հանգել՝ ինչպես 92-94 թթ. անլույս մղձավանջային տարիներն էին եւ հեղաշրջում-իշխանափոխության սպառնալիքը: Իրականության դեմ չմեղանչելու համար նշենք, որ քաղաքական շեշտադրումները երեւան եկան դեռեւս էդ. Եգորյանի զեկուցման մեջ, որը գուժեց, թե կառավարությունն ու ԱԺ-ն կհասնեն այն բանին, որ մարդիկ կգան խորհրդարանի դարպասների մոտ:

Դա պետք է վճարի ժողովուրդը

Հայաստանի էներգետիկ համակարգի բարեփոխման եւ վերազինման համար անհրաժեշտ է 2,5 մլրդ դոլար, փաստեց Գագիկ Մարտիրոսյանը եւ անկեղծորեն բանաձեւեց. «Դա պետք է վճարի ժողովուրդը»: Հարկավ, նախարարը հեռու էր այն մտքից, թե այս 2,5 մլրդ դոլարը ամբողջությամբ հնարավոր կլինի ստանալ սակագների բարձրացումով: Կառավարությունն իր ողջ հույսը դրել է Համաշխարհային բանկի կողմից խոստացված եւ անընդմեջ հետաձգվող 95 մլն դոլարի վարկի, ինչպես նաեւ 1999-2000 թթ. հայաստանյան էներգետիկ ողջ համակարգի (բացառությամբ ՀԱԷԿ-ը եւ բարձր լարման ցանցը) սեփականաշնորհման հետ: Իսկ ՀԲ-ն ձգձգում է վարկի վճարումը միայն մեկ պատճառով՝ կառավարությունը դիմադրում է բարձրացնել սակագինը: Նախկին էներգետիկայի նախարարը, որն այսօր գրեթե փոխվարչապետին հավասարազոր պաշտոն է զբաղեցնում, շարունակեց թանձրացնել մեզ սպասող մռայլ գալիքի գույները, եթե չկարողանանք մինչեւ 2000 թ. ձեռք բերել նվազագույնը 2 մլրդ դոլար: Սպառնալի կանխագուշակումներում իրականությունից ոչ այնքան հեռու շեշտադրումներ կային: Անկախ իշխանափոխությունից՝ 2004 թ.-ին պետք է փակվի ՀԱԷԿ-ը, իսկ 2008 թ.-ին Հրազդանի ՋԷԿ-ը, եւ եթե մինչ այդ ժամանակահատվածը մենք չկարողանանք ստեղծել էներգիա արտադրող այլ կառույցներ, ապա իրոք կսկսվի անլույս մղձավանջը: Իսկ ՀԱԷԿ-ը եւ ՋԷԿ-ը փակելու պայմանավորվածությունը Հայաստանի կառավարությունն արդեն տվել է միջազգային հանրությանը եւ այն բեկանման ենթակա չէ: էներգետիկայի ոլորտում մեծ գումարներ են շրջանառվում, բայց այդ գումարների առյուծի բաժինը ստվերային է, ինչը արձանագրվեց նաեւ «Երկրապահ» պատգամավորական խմբի ներկայացուցիչ Արամազդ Զաքարյանի ելույթում եւ Վիկտոր Դալլաքյանի պնդումներում. «էներգետիկայի բնագավառում ակտիվորեն գործում է մաֆիան»:

Գագիկ Մարտիրոսյանը փորձեց արդարանալ նշելով, թե տարեցտարի նվազում է էներգետիկ համակարգի գերնորմատիվային կորուստների չափը: Զորօրինակ՝ 95 թ.-ին կազմել է 45-50 տոկոս, 98-ին՝ 30 տոկոս: Գ. Մարտիրոսյանը լավատես էր, թե մինչեւ 2000 թ. այս կորուստները կնվազեն եւս 2 անգամ: Փոխարենը նախարարը լավատես չէր քաղաքացիների մուծումների առումով: Այսպես՝ 1 կվտ.ժ 10 դրամ սակագնի պայմաններում քաղաքացիները մուծում էին 3 մլրդ 800 մլն, 20 դրամ սակագնի պարագայում՝ 24,1 մլրդ: Այնինչ սակագնի բարձրացումից բյուջեում գոյացող եկամուտները շատ ավելի մեծ պետք է լինեին: էլեկտրաէներգիայի ապօրինի սպառվող մասը, ըստ նախարարի, 96 թ. 50 տոկոսից 98-ին նվազել է 15-20 տոկոսի: Գ. Մարտիրոսյանը հայտարարեց, թե աստիճանաբար նվազելու է նաեւ էներգետիկ ոլորտում աշխատող մարդկանց թվաքանակը: Գողությունների դեմ պայքարի միակ ճանապարհը, ըստ նրա, մասնավորեցումն է, երբ էլեկտրական ենթակայանները, էներգետիկ ցանցն ու կառույցները կունենան սեփականատերեր, չի լինի նաեւ գողություն. «Դուք ինքներդ ձեզնից կաբել չեք գողանա, ապօրինի լարանցումներ չեք կատարի»:

«Ազգը» ընդմիջմանը դիմեց էներգետիկայի հանձնաժողովի նախագահ Վարդան Մովսիսյանին՝ պարզաբանելու, թե ի՞նչ է մինչ այսօր տվել սեփականաշնորհումը մեր էներգետիկ համակարգին: Վ. Մովսիսյանն արձանագրեց, որ առայժմ վաճառվել է 13 փոքր ՀԷԿ, ներդրումների քանակ չնշեց, ըստ ամենայնի դրանց ոչ ազդեցիկ լինելու պատճառով: Ինչ վերաբերում է սակագնին, ապա էներգետիկայի մասին օրենքով նախատեսվում է մինչեւ 99 թ.-ի հունիսը սակագինը հավասարեցնել 1 կվտ.ժ էլեկտրաէներգիայի ինքնարժեքին եւ դրանից մի փոքր բարձրացնել, ինչը կազմում է շուրջ 6 ցենտ, այսօրվա արտարժույթի փոխարժեքով դա կազմում է մոտ 33 դրամ: Երեկվա քննարկումներում լույսի միակ ճառագայթը խավարի թագավորության մեջ այն էր, որ մինչեւ 99 թ. հունիսը էներգետիկայի հանձնաժողովը որոշել է դեռեւս չբարձրացնել սակագինը, այլ ընդհակառակը օրենսդրական նախաձեռնությամբ մտնել ԱԺ հետաձգելու օրենքի սույն կետի կատարումը: էներգետիկայի հանձնաժողովը հուսով է, որ 1 կվտ.ժ 25 դրամ սակագինը չարյաց նվազագույնն է եւ կգործածվի, համենայն դեպս, մինչեւ 99-ի տարեվերջ, այս որոշման հրապարակումով. նա փորձեց հերքել էդ. Եգորյանի պնդումը, թե «էներգետիկայի հանձնաժողովի տղաները չեն կարող ազնիվ լուծումներ տալ»:

Կեսգիշերին մոտ էր, եւ ԱԺ-ում շարունակվում էին սակագնի քննարկումները, դահլիճում նստած 21 պատգամավորից 20-ը հարցեր էին ուղղում Գագիկ Մարտիրոսյանին, մտմտում որքան հնարավոր է տպավորիչ ելույթ. եւ որքան ձգձգվում էր նիստը, այնքան ակնհայտ էր, որ որոշում չի ընդունվելու քվորումի բացակայության պատճառով: Եվ անընդհատ ծագում էր մի կասկած, որ ԱԺ պատգամավորների որոշ մասի համար կարեւորը ոչ թե արդյունքն է, այլ ընթացքը. նախընտրական վարկանիշը:

Մինչ այդ ԱԺ-ն կարողացավ ուժ գտնել իր մեջ ու մերժել «ՀՀ օրենսդիր, գործադիր եւ դատական իշխանության մարմինների ղեկավար աշխատողների ու մասնագետների պաշտոնային դրույքաչափերի մասին» կառավարության օրինագիծը, որով նախատեսվում էր մինչեւ 50 տոկոս բարձրացնել պաշտոնյաների աշխատավարձերը: Լեւոն Հակոբյանը իրավացի էր իր զգացմունքային ելույթում. «Ազգի լավագույն ներկայացուցիչները ոչ միշտ է, որ հայտնվում են կառավարման համակարգում: Այնտեղ հայտնվում են ոչ ազգի, ոչ էլ կառավարման հետ որեւէ կապ չունեցող մարդիկ»: Իսկ նրանց աշխատավարձը, անշուշտ, չարժե բարձրացնել, հատկապես որ կառավարությունը իր եւ ԱԺ-ի ու դատավորների աշխատավարձերը բարձրացնելուց առաջ չի մտածում եկամուտների կամ ծախսերի հայտարարագրման օրենք ներդնելու մասին:

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

ՆԱԽԻՋԵՎԱՆ

Պահանջվում է դադարեցնել Հին Ջուղայի հայկական գերեզմանատան քանդումը

«Նախիջեւան» հայրենակցական միության գործադիր մարմինը երեկ հանդես եկավ ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարին, Եվրախորհրդի նախագահին եւ Յունեսկոյի գլխավոր տնօրենին ուղղված մամլո հաղորդագրությամբ եւ պահանջեց անհետաձգելի քայլեր ձեռնարկել Ադրբեջանի նկատմամբ՝ Նախիջեւանի հայոց հուշարձանների պղծումն ու ավերումը դադարեցնելու, նման բարբարոսությունը հետագայում բացառելու նպատակով: Գործադիր մարմնի ունեցած տվյալների համաձայն, ինչպես գրված է հաղորդագրության մեջ, Նախիջեւանի միջնադարյան հռչակավոր հուշարձաններից մեկը՝ Հին Ջուղայի (այժմ Ջուլֆա) գերեզմանատունն արդեն մի քանի օր է քանդում, խաչքարերն ու տապանաքարերն ամբարձիչ կռունկով բարձում են գնացք եւ տանում անհայտ ուղղությամբ:

Հաղորդագրությունն ուղղված է նաեւ ՀՀ իշխանություններին, վերջիններից պահանջելով «օգտագործել բոլոր հնարավոր լծակները» կանխելու Նախիջեւանի հայկական հուշարձանների ավերումը, պղծումն ու տեղահանումը, ապահովելու Ադրբեջանի նկատմամբ միջազգային կազմակերպությունների կողմից պատժամիջոցների կիրառումը:

«Պեռնո Ռիկարը» կգործուղի նոր պատվիրակություն

Ֆրանսիական դեսպանատանը մոտ աղբյուրներից «Ազգին» հայտնի դարձավ, որ Երեւանի Կոնյակի գործարանի 100 տոկոս բաժնետոմսերը վարձակալած «Պեռնո Ռիկար» ընկերության զարգացման գծով փոխնախագահ Էրիկ դը Պոնսեն մեկնել է Երեւանից՝ մինչեւ վերջ ՀՀ կառավարության հետ չհստակեցնելով 28 մլն դոլարի վճարումը հետաձգելու պայմանները: Դեսպանատնից տեղեկացրին, որ մինչեւ դեկտեմբերի 10-ը Երեւան կժամանի «Պեռնո Ռիկար» ընկերության նախագահը, որն էլ ավարտին կհասցնի բանակցությունները՝ թե հանրապետության նախագահի, թե կառավարության հետ:

Ն. Դ.

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ /հեռ. 529221
Տնօրէն
ՀՐԱՅՐ ԶՕՐԵԱՆ /հեռ. 562863
Համակարգչային
ծառայութիւն /581841
Apple Macintosh
համակարգչային սարուածք
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն
վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

Ս. ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Գարեգին Ներսիսյան. «Նոր պատշաճը կգործի, բայց դեռ...»

Սկիզբը էջ 1

«Այս պատշաճը կգործի այնքան ժամանակ, որքան անհրաժեշտ կնկատի Վեհափառ հայրապետը», ասաց կաթողիկոսական փոխանորդը՝ հայտնելով, որ նոր կարգավիճակը համաձայնելու է Արարատյան թեմի առաջնորդի պաշտոնին, օրվա առաջին կեսին գտնվելով Մայր աթոռում, երկրորդ կեսին՝ Արարատյան թեմի առաջնորդարանում եւ օրվա վերջին վերադառնալով Մայր աթոռ: Քանի որ Հայ եկեղեցուն «ծանոթ է» ...եւ աթոռակցի հասկացողությունը, լրագրողներին հետաքրքրեց, ինչո՞ւ չի կիրառվել ա՛յդ տարբերակը: Սրբազանը պարզաբանեց. աթոռակիցը ընտրովի, ոչ թե նշանակովի պաշտոն է, ընտրվում է Բարձրագույն եկեղեցական ժողովի կողմից, երբ կաթողիկոսն առողջական վիճակի բերումով անկարող է իրականացնել իր պարտականությունները: «Նման պարագա գոյություն չունի, խոսքը ժամանակավոր բժշկական խնամքի մասին է, եւ մենք աղոթում ենք, որ Վեհափառ հայրապետը հնարավորինս շուտ վերադառնա Մայր աթոռ», ասաց նա:

Հայ եկեղեցու առջեւ ծառացած հիմնական խնդիրը, Սրբազանի կարծիքով, Հայ առաքելական եկեղեցու դավանանքի ոգով քրիստոնեական քարոզչության ծավալումն է: **«Ազգի»** հարցին պատասխանելով, ընդհանուր փոխանորդն ընդգծեց, որ աղանդավորական շարժումների հաջողության մտահոգիչ իրողությունը ոչ միայն Մայր եկեղեցու ոչ լիարժեք գործունեության հետեւանք է, այլեւ Հայաստանում առկա սոցիալական ծանր իրավիճակի, որ օգտագործում, «շահագործում են» օտար քարոզիչները. «եկեղեցին ինչ-որ տեղ ամբողջականորեն չի իրականացնում իր առաքելությունը՝ չունենալով բավարար թվով հոգեւորականներ, աղոթատեղեր, միջոցներ, այն լայն հնարավորությունները, որ ունեն կրոնական տարբեր աղանդավորական շարժումների ներկայացուցիչները: Սակայն Հայաստանի անկախացումից հետո իրականացված գործունեությունը, ստեղծված կառույցները հույս են ներշնչում, որ պիտի կարողանանք դուրս մղել մեր կյանքից այդ օտարամուտ քարոզչությունները, որոնք ոչ մի կապ չունեն մեր ժողովրդի պատմության, կենցաղի, մշակույթի եւ իղձերի հետ»: Սակայն Հայ առաքելական եկեղեցին պայքար չունի որեւէ կրոնական քարոզչության դեմ, այլ ունի իր առաքելությունը, որն իրագործելով նպատակն է, «որպեսզի զավակները մոլորված չգայթակղվեն, չներթափանցեն հայկական օջախները եւ չփորձեն մոլորեցնել նրանց»:

Հարցերին պատասխանելով, Սրբազանը ասաց, թե ծանոթ չէ Կաթողիկոսի՝ Հայաստան այցելելու առաքելությանը եւ առայժմ դրան «հակազդելու» մտադրություն չունի: Ինչ վերաբերում է Անդրեյ Սրբազանի գործին, ապա դեռեւս քննության ընթացքում է, եւ միայն դատավճիռից հետո եկեղեցական իշխանությունները կարտահայտեն իրենց դիրքորոշումը: Եկեղեցական գործերի մի մասը, ըստ կարեւորության աստիճանի, կլուծվեն անմիջապես իր կողմից, մյուսները՝ հոգեւոր խորհրդի հետ համատեղ, իսկ կարեւորագույն հարցերը կկարգավորվեն Վեհափառի հայրապետական տնօրինությամբ:

Ասուլիսն ավարտելով, Սրբազանը մամուլի հետ համագործակցելու պատրաստակամություն հայտնեց՝ եկեղեցական խնդիրների ագնիվ, բարեմիտ մեկնաբանություն ակնկալելով: «Ժողովրդին պետք է քաջատեղյակ պահել եկեղեցական կյանքին, բարձրացնել հարցեր, որոնք երբեմն վրիպում են մեր ուշադրությունից, պահանջներ առաջադրել, որպեսզի եկեղեցականությունն իր պարտականությունները լիարժեքորեն կատարի մեր ժողովրդի նկատմամբ», ահա, նրա կարծիքով, այդ համագործակցության ելակետը:

Նոր պաշտոնում Գարեգին Սրբազանը հանդիպել է Մայր աթոռի միաբաններին, աշխատակազմին, բաժնի վարիչներին, այսօր կհանդիպի թեմական առաջնորդների եւ հոգեւոր խորհրդի հետ: Երեկ Սրբազանը այցելեց նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին եւ հանձնեց Վեհափառի ուղերձը:

ԱՍՈՒԼԻՍ

Հայաստանի բնապահպանության ազգային գործողությունների ծրագիրը պատրաստ է

Իսկ կոնկրետ գործողությունները կիրականացվեն միայն վարկերի եւ դրամաշնորհների առկայության դեպքում

Օրերս ընդունվեց Հայաստանի Հանրապետության շրջակա միջավայրի պահպանության ազգային գործողությունների ծրագիրը, որի գաղափարը շրջանառության մեջ է արդեն մի քանի տարի, դեռեւս 1996 թ.-ից, երբ Համաշխարհային բանկի (ՀԲ) կողմից հաստատվեց Սեւանա լճի պահպանության միջոցառումների համալիր ծրագրի մշակման համար նախատեսված 485 հազար դոլարի շնորհը: Հետագայում ՀԲ-ի կողմից ավելացվեց եւս 200 հազար՝ մշակելու համար բնապահպանական ավելի ընդգրկուն ազգային ծրագիր: Ծրագիրն արդեն պատրաստ է, սակայն առավել կոնկրետ գործողությունների համար պահանջվում են ֆինանսներ: Այսօր ՀԲ-ն պատրաստ է ամենալավ պայմաններով, ինչպես եղել են մինչ այժմ եղած վարկերը 35 տարով, 0,75 տոկոսադրույքով, վարկեր տրամադրել Հայաստանին, սակայն կառավարությունն առայժմ համաձայն չէ: Պատճառը, թերեւս, նրա զգուշավորությունն է հասարակության մեջ արդեն ամրապնդված «հետագա սերունդներին պարտքի տակ գցելու» մասին կարծիքներից:

Երեկ ՀԲ հայաստանյան ներկայացուցչությունում տեղի ունեցած ասուլիսում ծրագրի ղեկավար Հովսեփ Կիրակոսյանը մանրամասնեց հետեւյալը. ընդհանուր առմամբ ՀԲ-ի կողմից տրամադրվել է 685 հազար դոլար, որից 65-67 հազարը ծախսվել է ծրագրի գործառնական գրասենյակի կահավորման եւ պահպանման, 45-47 հազար սեմինարների, ուսուցողական տուրերի անցկացման նպատակներով: Շնորհների եւ, ընդհանրապես, վարկերի արդյունավետ օգտագործման վերլուծության տեսանկյունից հետաքրքրական է հետեւյալ փաստը՝ մոտ 55 հազար դոլար վճարվել է միայն արտասահմանյան փորձագետներին եւ 25 հազար թվով կրկնակի շատ տեղացի փորձագետներին: Ծրագիրը մշակել են ութ աշխատանքային խմբեր, որոնց մեջ, Հ. Կիրակոսյանի հավաստմամբ, ընդգրկված է եղել հանրապետության լավագույն գիտական ներուժը: Ծրագիրը նախաձեռնողները հատկապես կարեւորում են նրա հրապարակայնությունը, քանի որ էկոլոգիայի խնդիրը կառավարության կամ հասարակական կազմակերպություններից բացի յուրաքանչյուր քաղաքացու խնդիրն է: «Չպետք է ամեն ինչ գցել կառավարության վրա», ասաց Հ. Կիրակոսյանը, որի կարծիքով էկոլոգիան սկսվում է սեփական բակը մաքրելուց: Շրջակա միջավայրի պահպանության կարեւորությունը ժողովրդին հասցնելու նպատակով նկարահանվել են նաեւ ազգային ծրագրի, Սեւանա լճի, Արագած լեռան մասին երեք ֆիլմեր, որոնք անվճար կբաժանվեն դպրոցներին ու հեռուստաընկերություններին:

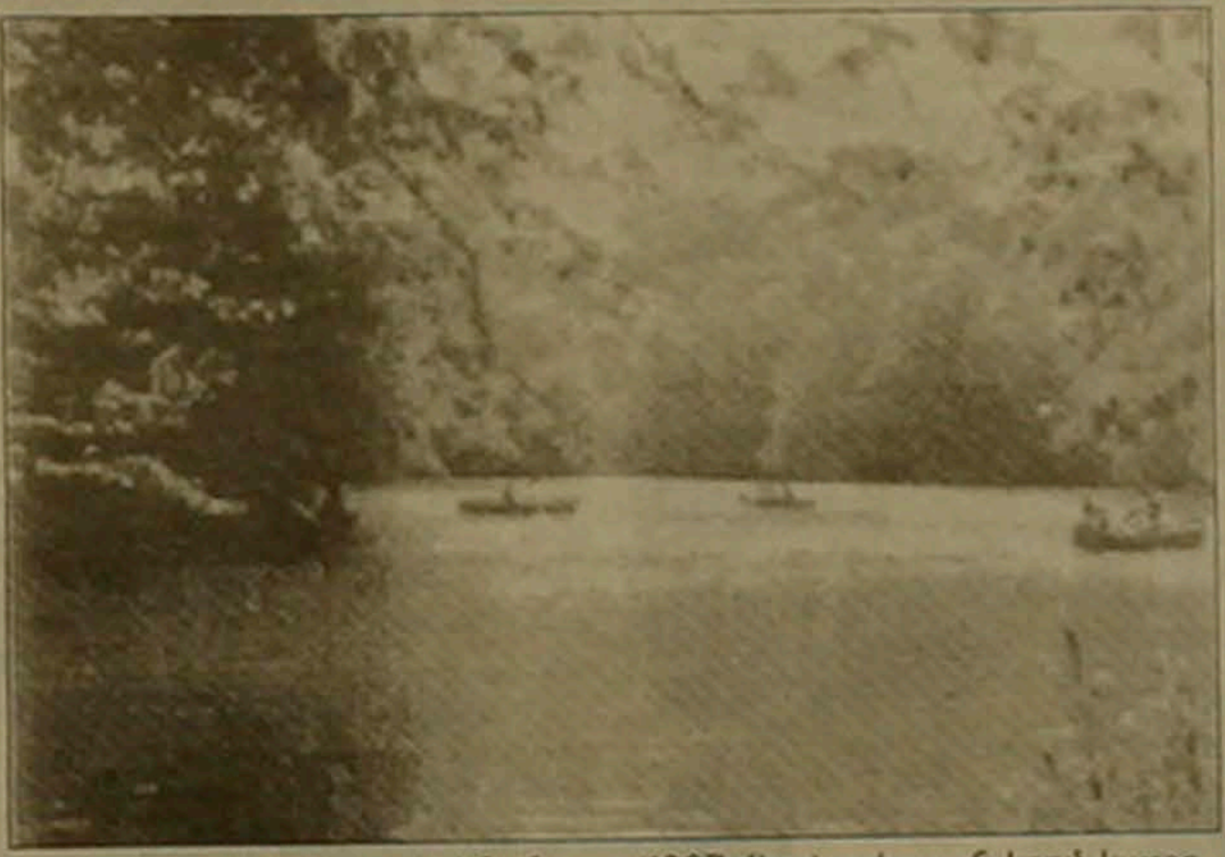

«Ազգի» հարցին ի պատասխան Հ. Կիրակոսյանը (որը Սեւանի ազգային ծրագրի հեղինակներից է) Սեւանի այսօրվա վիճակը մի բառով գնահատեց՝ աղետալի, իսկ թվերով վերջին մի քանի տարիների ընթացքում լճի «կրիտիկական սահմանը» (1897 մետր), որից այն կողմ կարող է կանգնել աղետի առջեւ, նվազել է ոչ ավել ոչ պակաս՝ 32 սանտիմետրով, միայն այս տարի՝ 10 սմ-ով: Ընդհանրապես Հայաստանի էկոլոգիայի թիվ մեկ խնդիրը մնում է ջրային ռեսուրսների կորուստը, ոռոգման ջրի կորուստները կազմում են 50-60 տոկոս, իսկ խմելու ջրինը՝ 80: Լրագրողների այն մտավախությունը, թե ծրագիրը ծրագիր, բայց ե՞րբ կսկսվեն կոնկրետ քայլերը (միայն բնապահպանության բնագավառի համար մշակվել են չորս ծրագրեր՝ բավականին նկատելի ֆինանսական միջոցների ներգրավմամբ) եւ, վերջապես, պրակտիկ կյանքում ե՞րբ կկիրառվեն այդ ծրագրերը, պրն Կիրակոսյանը հայտնեց, որ առաջին գործնական քայլերն արդեն սկսվել են: Այսօր արդեն կան երկրներ, ֆինանսական, միջազգային կազմակերպություններ, որոնք պատրաստ են ֆինանսավորել գործողությունները, բայց դրա համար անհրաժեշտ է «հովանոցային գումար»: Այսինքն, եթե ՀՀ կառավարությունը դիմի եւ ՀԲ-ն տրամադրի մեկ կամ երկու մլն դոլար, ապա այդ ծրագրի «հովանու տակ» կհավաքվի մոտ 10 մլն դոլարի գումար: Օրինակ Հոլանդիայի կառավարությունն արդեն պատրաստ է տրամադրել մոտ մեկ մլն դոլար: Ինչ վերաբերում է իրական արդյունքներին, ապա, ըստ պրն Կիրակոսյանի, դրա համար բավարար չէ մեկ կամ երկու տարին: Իսկ ՀԲ կողմից ծրագրի ներկայացուցիչ Սարի Սյոդերստրյոմի կարծիքով, Հայաստանի բնապահպանական ազգային ծրագիրը պետք է իրականացվի հինգ փուլով էկոլոգիական քաղաքականության վերանայում, իրավական դաշտի, ենթակառուցվածքների ստեղծում, ծրագրերի համաստեղում եւ հասարակական գիտակցության ապահովում, եւ այս բոլորի իրականացման համար անհրաժեշտ է առնվազն 15 տարի: Ինչ վերաբերում է այն հարցին, թե Հայաստանը էկոլոգիական քաղաքականությամբ ետ է մնացել նախկին ԽՍՀՄ հանրապետություններից, ապա ճիշտ է, Հայաստանում «կանաչների» շարժումն այն մակարդակի վրա չէ, ինչպես, օրինակ, Մերձբալթիկայում, բայց այստեղ կա մեծ, պատրաստակամ ներուժ, պակասում են միայն ֆինանսները:

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

Հաշմանդամների միջազգային օրը նախագահ Ռ.Քոչարյանն այցելեց Երեւանի պրոթեզավորման կենտրոն

ԵՐԵՎԱՆ, 3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Դեկտեմբերի 3-ին՝ հաշմանդամների միջազգային օրը, ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը, սոցապնախարար Գագիկ Եգանյանի ուղեկցությամբ, այցելեց Երեւանի պրոթեզավորման եւ կադրերի պատրաստման կենտրոն:

Կենտրոնը կառուցել է Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետությունը 1988 թ. երկրաշարժից հետո: Այն շահագործման է հանձնվել 1992 թվականին եւ աշխատել է Գերմանիայի տրամադրած միջոցներով, իսկ 1995-ին Գերմանիան կենտրոնը նվիրել է ՀՀ կառավարությանը:

Երեւանի պրոթեզավորման եւ կադրերի պատրաստման կենտրոնն իր տեսակի մեջ միակն է ԱՊՀ-ում: Այստեղ տեխնիկ-օրթոպեդի մասնագիտություն են ուսանում ուսանողներ Միջին Ասիայի եւ Անդրկովկասի երկրներից: Հայաստանի համար պատրաստվել է 25 մասնագետ: Իսկ կենտրոնի տեխնիկական գծով տնօրեն Սկրտիչ Գինոսյանը միակ մասնագետն է Հայաստանում, որը սովորել է Գերմանիայի Օտտոբոկ ֆիրմայում եւ ստացել նրա արտոնագիրը: Կենտրոնն իր մասնաճյուղն ունի Գյումրիում:

ԳԴՀ «Տեխնիկական փոխգործակցություն» պետական կազմակերպության ներկայացուցիչ, Երեւանի կենտրոնի խորհրդատու Յոհան Բայերը, ՀՀ նախագահին ներկայացնելով նրա գործունեությունը, ասաց, որ այն բարդ դեպքերի եւ, մասնավորապես, կադրերի պատրաստման տարածաշրջանային կենտրոն դառնալու բոլոր հնարավորություններն ունի: Դրա համար հարկավոր է միայն տարածաշրջանի երկրների քաղաքական համաձայնությունը:

Այսօր կենտրոնը հոգում է Հայաստանի հաշմանդամների կարիքները: Սկրտիչ Գինոսյանի տվյալներով, անցած 5-6 տարիների ընթացքում այստեղ պրոթեզավորվել է մոտ 3500 հաշմանդամ: Տեխնիկայի վերջին խոսքին համապատասխանող պրոթեզները հիմնականում պատրաստվում են տեղում, իսկ ծեռքի պրոթեզների որոշ մասեր, որոնք շատ ավելի բարդ են, ստացվում են Օտտոբոկ ֆիրմայից: Կենտրոնի տարեկան 120 մլն դրամ կազմող բյուջեի 50-55 տոկոսը ծախսվում է պրոթեզների պատրաստման համար անհրաժեշտ նյութերի [illegible]գնման վրա:

Հրանտ Բագրատյանի այցը ամենեւին էլ «գաղտնի» չի եղել

«Ազգի» դեկտեմբերի 1-ի համարում տպագրված «Հրանտ Բագրատյանի «գաղտնի այցը» Վանաձոր» հաղորդագրությանն արձագանքում է «Ազատություն» կուսակցության լրատվական ծառայությունը:

Հայտնում ենք, որ հոդվածագիրը թյուրիմացության մեջ է գցել խմբագրությանը՝ փաստերը ներկայացնելով աղավաղված եւ թերի: Նախ՝ պրն Բագրատյանի այցի նախօրյակին հեռուստատեսությամբ եւ ռադիոյով մարզի բնակչությանը տեղյակ է պահվել այցի մասին, հեռուստատեսությամբ ցուցադրվել է ռեժիսոր Ռ. Շահնազարովի «Վարչապետը» վավերագրական ֆիլմը: Այնպես որ, այցը եւ հանդիպումը վանաձորցիների հետ հեռու է «գաղտնի» անվանվելուց: Տեղեկացնում ենք նաեւ, որ Վանաձորի տիկնիկային թատրոնի դահլիճը 230 տեղանոց է, եւ այն գրեթե զբաղեցված էր: Եթե լրագրողը ներկա է եղել հանդիպմանը, ապա, անշուշտ, նկատած կլինի, որ «միամիտ» լսողները Հ. Բագրատյանին ընդունել են շատ ջերմ, հարցուպատասխանի միջոցով ստացել բազմաթիվ կարեւոր հարցերի պատասխաններ, իսկ հանդիպման վերջում շատերին հետաքրքրում էր, թե ում եւ որտեղ պետք է դիմել «Ազատություն» կուսակցության շարքերն ընդունվելու համար: Ի տարբերություն լրագրողի, վանաձորցիները Բագրատյանի գործունեությունը «կործանարար հետեւանքներ ունեցող» չեն գնահատել:

Ավելորդ չենք համարում նշել նաեւ, որ նույն հաղորդագրության վերնամասում տպագրված մեկ այլ հոդվածում նշված «հազարավոր վանաձորցիները» (այսինքն՝ 2 եւ ավելի հազարներ) դժվար թե կարողանային տեղավորվել 350 տեղանոց երաժշտական ուսումնարանի դահլիճում:

Ակնկալում ենք, որ թերթի լրագրողները հետայսու խմբագրությանը կտրամադրեն ճշմարտանման տեղեկատվություն:

Ա. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Ցավ եւ հույս

Պատառիկներ 1988-ի դեկտեմբերյան օրագրից

1989-ի Նոր տարին չհիշեցինք, չուզեցինք հիշել... Մի կարեւոր, շատ կարեւոր բան բեկվել, անվերադարձ լքել էր մեր միտքն ու հոգին... Բոլորիս համար ջնջվել էր կյանքի ու մահվան սահմանագիծը:

Գարունն ուշ, բայց աննկատ եկավ: Միայն ապրիլի վերջին ընկալեցինք, որ գարունն արդեն կիսվել է ու պիտի որ արդեն տաք լիներ, բայց դաժան ձմեռը դժվարությամբ էր նահանջում:

Աղետի գոտի էինք մեկնում սփյուռքահայ հոգեբույժներ Անի Գալայճյանի (Նյու Յորք) եւ Արա Գյոնջյանի (Լոս Անջելես) հետ:

Բոլորս լուռ էինք, հավանաբար նույն մտքերի մեջ:

Տեղ-տեղ հալվել էր ձյունը ու մուգ սեւահողի մեջ արդեն նկատելի էին կանաչի վախվորած գլխիկները...

...Իսկ թումանյանական հարցը ծանրորեն խփվող մեխի պես արյունոտում է սիրտս.

«Քանի՞ ծաղիկ պիտի բուսներ
Որ չբուսեց այս հողում...»

Սպիտակյան տեսարանը վեր էր ամեն սպասվածից: Անգամ անհավանական էր թվում, թե այդ փլատակների մեջ կարող էր կենդանի մնալ թեկուզ մեկ հոգի: Համատարած մահվան տեսարան, որ չէինք տեսել սարսափի ոչ մի կինոնկարում: Ավերված «փողոցներում» հատ ու կենտ երեւացող կորամեջք, խեղճացած մարդիկ կարծես նույնպես այն աշխարհից լինեին: Կյանքը խորհրդանշող ոչ մի պատկեր չկար: Երկրաշարժի էպիկենտրոնի՝ Նալբանդի նկարագրությունը վեր էր բառային ձեւակերպման հնարավորությունից: Տառացիորեն ավերակ...

«Մի՞թե երբեւէ հնարավոր կլինի վերականգնել այս ամենը», հավանաբար բարձրաձայն մտորեցի ես, որին ի պատասխան Արա Գյոնջյանը պատասխանեց.

- Թերեւս ֆիզիկական վերականգնումն ավելի դյուրին կրնա ըլլալ, քան հոգեկանը: Ահավոր երկրաշարժին թարմ հիշատակները դեռ երկար ժամանակ կսավառնին ապրողներու միտքերուն մեջ: Կարգ մը մարդկանց հոգեբանության մեջ աղետն ամենօրյա ներկայություն մը պիտի ունենա եւ հոգեբեկումի ու անձկության երեւույթներ ի հայս բերե»:

«Ի՞նչ ճիշտ բառեր օգտագործեց, մտածեցի ես՝ «հոգեբեկություն եւ անձկություն», հիմա բոլորս, ազգովին հոգեբեկության մեջ ենք, եւ քանի՞ տարի արդյոք կպահանջվի հաղթահարելու... Ինչպե՞ս, ի՞նչ գերբնական միջոցներով պիտի բուժվեն հոգեկան խաթարումները, որպեսզի հոռետեսության, անվստահության, վախի աղճատող զգացումները չփոխանցվեն գալիք սերունդներին: Չէ՞ որ Ջաջուռի լեռնանցքում հայոց երկրակեղեւի տված ահավոր ճեղքվածքն ինչ-որ չափով անցել էր նաեւ մեր բոլորի սրտի միջով...»:

- Նախ եւ առաջ պետք է աշխատել, որ այս մարդիկ չառանձնանան, չօտարվեն շրջապատեն,- զրույցին միացավ Անի Գալայճյանը,- պետք է պայքարելու ճիգ գործադրեն: Որքան որ հնարավոր է շուտ, պետք է անոնց ներգրավել երկրաշարժի ավերածությունները վերականգնելու աշխատանքներու մեջ, որպեսզի իրենց ավելորդ չզգան կյանքին մեջ:

Մոտենում էինք Լենինականին: Հոգուս մեջ ծվարած վախի ու սարսափի զգացումն ավելի կարծրացավ: Ես հավանաբար երբեք այդպես չէի զգացել, թե սիրտը կարող է այնպիսի ծանրություն ունենալ, որից ծնկներդ ծալվեն:

Ավտոմեքենան փոքրիկ մի շրջադարձ արեց ու մոտեցավ հիմնահատակ կործանված Սուրբ Աստվածածին եկեղեցուն:

Ահա եւս կործանված մի գեղեցկություն՝ արդեն որերորդ՝ Զվարթնոցի, Անիի տասնյակ եկեղեցիների կողքին:

Մի քանի վայրկյան անբառ կանգնեցինք եկեղեցու փլուզված պատկերի առջեւ, հետո հեռացանք անբացատրելի զգացումներով:

Ուղեկիցներս շտապում էին կիսաքանդ հիվանդանոցում ժամանակավոր պատսպարված աղետից փրկված երեխաների մոտ, ու թեպետ արդեն մի քանի անգամ եղել էին այնտեղ, բայց լաբիրինթոսի վերածված քաղաքում դժվար էր գտնել անգամ ամենածանոթ ճանապարհը...

Մեր մուտքը գրեթե ոչ մի շարժում, ոչ մի արձագանք չառաջացրեց ընդարձակ սենյակում հավաքվածների մոտ: Միայն մի պահ բոլորի անորոշ, անկյանք հայացքները դարձան ներս մտնողներիս կողմը, հետո նորից անտարբեր շրջվեցին:

Անի Գալայճյանը ծանոթի նման մոտեցավ վառարանի շուրջ խմբված փոքրիկներին ու դեմքին հազիվ ժպիտ «սարքելով» հարցրեց. «Ինչպե՞ս եք...»:

Երեխաներն ընդամենը նայեցին նրան... Ա՜խ այդ աչքերը... Երբեք, ոչ մի տեղ ես այդպիսի խորունկ, խտացած թախիծ ու տխրություն չեմ տեսել. դրանց առջեւ կարկամում է մարդը ու բոլոր բառերը, բոլոր հարցերն անիմաստ են դառնում...

Այնուամենայնիվ, Անին ու Արան անցան իրենց մասնագիտական պարտականություններին: Զանազան հարցերի, քնքույշ խոսքերի, անգամ փոքրիկ խաղերի միջոցով նրանք փորձում էին երեխաներից բառեր կորզել, նրանց վերադարձնել իրականության գիրկը, որից նրանք շա՜տ հեռու էին:

Արդեն երեկոյանում էր, երբ ես հրաժեշտ տվեցի բժիշկներին, որոնք եկել էին մնալու ու դարմանելու փոքրիկներին, եւ դուրս ելա «փողոց»...

Ոտքերս ակամա գնացին դեպի քիչ հեռվում նշմարվող հիմնահատակ փլուզված շենքը, որն ակնհայտորեն դպրոց էր եղել. այս ու այն կողմ շաղ եկած աշակերտական տետրեր՝ կիսատ մնացած բառերով ու նախադասություններով, նկարչական ալբոմներ, գրիչներ, մատիտներ...

Խոնարհվեցի, սառած հողաշերտի միջից վերցրեցի մի քանի թերթ ու տեղավորվեցի ավտոմեքենայի մեջ...

...Մնացյալը լռություն էր...

Ապրիլ 1989 թ.

Բարության ուժը

Անվավոր աթոռով Գերմանիայի Բինգեն քաղաքից Երեւան, ապա Սպիտակ եւ Լենինական հասած այդ երիտասարդ գերմանացու կամքը ապշեցրեց ինձ:

Նրա կյանքի պատմությունը մի տխուր ու վսեմ նովելետ է, որի պարզ վերարտադրումն անգամ ծոն է մարդկային վճռականությանը, բարությանն ու անհողդողդ կամքի...

1974 թվականի աշնանային մի գիշեր ավտոմեքենայով հարեւան քաղաքն էր շտապում հազիվ 23 տարին բոլորած Ռոբերտ Զաուերը: Բարակ անձրեւում էր: Թաց ճանապարհին կատարվեց անսպասելին. չնկատված շրջադարձի վրա ավտոմեքենան կտրուկ սահեց խճուղուց եւ արագության ուժից յոթն անգամ շրջվելով նորից կանգնեց անիվների վրա: Վայրկենական ուշաթափությունից հետո Ռոբերտը փորձեց դուրս գալ ավտոմեքենայից, սակայն սոսկումով հասկացավ, որ ոտքերը ոչ մի կերպ չեն ենթարկվում: Նա զգուշորեն շոշափեց ոտքերը: Ձեռքերն, իհարկե, զգում, «ընկալում» էին դրանք, որոնք, ավա՜ղ այլեւս անկարող էին «արձագանքել» որեւէ շփումի, որեւէ շարժումի...

Այսպես, ավելի քան 25 տարի առաջ, երիտասարդ, բարի մի գերմանացի կորցրեց քայլելու ունակությունը: Կորցրեց այդ կենսական ունակությունը, բայց ոչ երբեք ապրելու հույսն ու ցանկությունը: Անգամ բժիշկների համար անսպասելի կարճ ժամանակում նա սկսեց մարզանքներ անել, որոշեց ուժեղացնել ձեռքերը, օրգանիզմը վարժեցնել իր նոր ապրելակերպին: Ընդամենը չորս ամսում Ռոբերտ Զաուերը հասավ այնպիսի արդյունքի, որպիսին ուրիշները կարողանում էին ձեռք բերել 5-6 տարվա ընթացքում: Հիվանդանոցից նա դուրս եկավ անվավոր աթոռին նստած... Եվ այդ օրվանից նրա համար սկսվեց մեկ այլ կյանք կյանք անիվների վրա: Ուժեղ, կամային, վճռական Ռոբերտը չէր կարող գոհանալ այդքանով: Նա գիտեր, որ հարյուրավոր այդպիսի անդամալույծներ ապրում են հուսալքված, մերժված կյանքից ու շրջապատից, կորած մարդ համարելով իրենց: Ու նա սկսեց շրջել հայրենի Ֆոյեննդորֆ քաղաքում, սկսեց մեկ առ մեկ փնտրել-գտնել իր նմաններին, նրանց դուրս բերել տներից, կապել կյանքին: Եվ 1976-ին այստեղ ստեղծեց «անդամալույծների ակումբ», որտեղ մարդիկ հանդիպում էին իրենց նմաններին, զրուցում, սուրճ խմում, հնարավոր խաղեր խաղում... Ռոբերտի օրինակով նմանատիպ ակումբներ հիմնվեցին նաեւ այլ քաղաքներում, հետո դրանք միավորվեցին, ստեղծվեց անդամալույծների միացյալ ընկերակցություն, որի ղեկավարներից մեկը դարձավ Ռոբերտ Զաուերը: Բայց գործնական բարությամբ լեցուն երիտասարդը չսահմանափակվեց միայն իր հայրենակիցներին օգնելով: Նա սկսեց մեկնել աշխարհի այն քաղաքները, որոնցում պատերազմի եւ տարերային աղետների հետեւանքով հարյուրավոր մարդիկ դառնում էին անդամալույծ: Նա բազմիցս այցելեց Իտալիա, Մեքսիկա, Կոլումբիա, Բրազիլիա եւ այլուր: Նա այդ վայրերն էր տանում անվավոր աթոռներ, գնում էր նաեւ հուսահատված, հուսալքված մարդկանց անձնական օրինակով ոգեւորելու, հույս ներշնչելու:

...1988-ի դեկտեմբերյան աղետից հետո Գերմանիայի Բինգեն քաղաքի սոցիալական ապահովության նախարարության առջեւ օրեր շարունակ կանգնած էր Ռոբերտ Զաուերի անվավոր աթոռը, որի թիկնակին խոշորատառ մի կոչ էր փակցված. «Հայաստանի աղետյալներին անվավոր աթոռներ են պետք: Օգնեցեք մեզ, մարդիկ սպասում են»...

1989-ի հունվարի 15-ին Ռոբերտ Զաուերը Հայաստան հասավ անդամալույծների 60 անվավոր աթոռներով: Այն, ինչ նա տեսավ իր դաժանությամբ գերազանցեց ամեն սպասելիք: Երբեւէ, որեւէ այլ տեղ նման դժոխային պատկերների չէր հանդիպել: Վերադառնալով Գերմանիա, նա ելույթ ունեցավ հեռուստատեսությամբ, պատմեց կատարվածը ու խնդրեց մարդկանց ձեղնահարկերից դուրս բերել օգտագործած հենակներն ու անվավոր աթոռները (Գերմանիայում դրանք փոխվում են յուրաքանչյուր հինգ տարին մեկ) եւ տրամադրել հայ աղետյալներին: Շուտով նա նորից եկավ Հայաստան՝ արդեն 103, իսկ հաջորդ անգամ եւս 100 անվավոր աթոռով ու հենակներով: Ռոբերտը բազմիցս այցելեց Հայաստանի աղետյալ գյուղերն ու քաղաքները, կարիքավորներին անձամբ հանձնեց հենակներն ու սայլակները, ծանրամասն, սրտալի զրույցներ ունեցավ անհույս ու անմխիթար մարդկանց հետ՝ նորից անձնական օրինակը դարձնելով հենման կետ, առաջնորդվելով այն համոզումով, թե մարդուն չի կարելի թողնել առանց հույսի, լքված ու անօգնական:

Մեր հանդիպումների ու զրույցների ընթացքում Ռոբերտն անընդհատ շնորհակալանքով հիշում էր բոլոր այն մարդկանց անունները, որոնք օգնել էին իրեն անդամալույծներին անհրաժեշտ գույքը Հայաստան հասցնելու եւ աղետյալներին բաժանելու գործում: Ես նայում էի այդ արտասովոր երիտասարդին ու մտածում բարության ուժի մասին: Ահա մի մարդ, որից ամենից քիչ կարելի է գործնական օգնություն ակնկալել, եւ այդ մարդը չի մոռանում շնորհակալություն հայտնել նրանց, ովքեր նեցուկ էին եղել իրեն մարդասիրական այդ գործում: Ինքս այն ժամանակ դժվարացա երախտագիտության խոսքեր գտնել: Մտածեցի, որ օրվա մեջ տասնյակ առիթներով օգտագործվող այդ բառերն այս դեպքում շատ են հասարակ: Բայց եւ հիմա ուզում եմ ասել. Ռոբերտ Զաուեր, քո օրինակը բարիացնում է այս մեծ աշխարհը, դարձնում ավելի սիրելի: Քո օրինակը կարեկցանքի ու գթասրտության ամենալավ դասն է, Դու եւ քո նմաններն այն դաժան օրերին հագուստի, դեղորայքի, տնակների, ուտելիքի փրկչական դժվար աշխատանքի հետ մեզ տվեցիք նաեւ ապրելու համար ամենաանհրաժեշտը ՀՈՒՅՍԸ:

Խորին խոնարհում Ձեզ...

ՍԵՅՐԱՆՈՒՇ ԳԵՂԱՄՅԱՆ
Փետրվար, 1989 թ.

digitised by A.R.A.R.@

ԲԵՅՐՈՒԹ

Սալիմ Հոսը նշանակվեց Լիբանանի նոր վարչապետ

Նոր կառավարություն կազմելու պարտականությունը, վարչապետ Ռաֆիկ Հարիրիի մերժումից 2 օր հետո, նոյեմբերի 12-ին Նորընտիր նախագահ Էմիլ Լահուդը հանձնարարեց Նախկինում քանիցս այդ պաշտոնը ստանձնած դոկտ. Սալիմ Հոսին, ինչպես սպասվում էր: Մինչ այդ, լիբանանյան սահմանադրության համաձայն, Լահուդը պարտադիր խորհրդակցություններ էր անցկացրել խորհրդարանում, հօգուտ Հոսի ստանալով 128-ից 95 պատգամավորի ձայները: Իր հերթին, վերջինս տեղեկանալով դրական արդյունքի մասին, հանրապետական Բաաբդա պալատում հանդես եկավ հայտարարությամբ՝ նշելով իր կազմելիք առաջիկա կառավարության առաջնային գծերը:

Խոսելով ներքին խնդիրների մասին, Սալիմ Հոսն ասաց, որ բյուջեի մեծ պակասորդի դեմ է առնելու եւ ներկայացնելու է փուլային մի ծրագիր, որը սահմանում է առաջնակարգ հարցեր շինարարության մեջ, իրագործում է կարեւորագույնն ի հաշիվ կարեւորի եւ նկատի է առնում պետության ֆինանսական կարողությունները: Նա հավաստիացրեց նաեւ, որ իր կառավարությունը տանելու է ծայրահեղ ժուժկալության քաղաքականություն, ինչպես նաեւ ընդգծել է, թե իր լրումին կհասցնի բռնագաղթածների խնդիրը՝ հստակ ժամանակային ծրագրով:

Անդրադառնալով Լիբանանի գրավյալ հողերի հիմնախնդրին, Հոսն ասաց, որ «դա մնում է մեր ամենամեծ հոգսը», իսկ դրանք ազատագրելու համար նա նշեց 3 կայուն սկզբունքներ: Առաջինը՝ «պահանջելու ենք իրականացնել 425-րդ որոշումը առանց պայմանների»: Երկրորդը՝ սատարելու ենք խիզախ դիմադրությանը մինչեւ հարավի եւ Արեւմտյան Բեքաայի ազատագրումը իսրայելական օկուպացիայից»: Երրորդը՝ «Հավասարիմ ենք մնալու անցյալի այն քաղաքականությանը, որի առանցքն է Սիրիայի եւ Լիբանանի ընթացքների միասնությունը՝ կարգավորման առումով, որը ցանկանում ենք լինի համապարփակ եւ արդար»:

Այնուհետեւ դոկտ. Հոսն սկսեց իր խորհրդակցությունները՝ ձեւավորելու համար նոր կառավարությունը, որի կազմը, ըստ դիտորդների, պարզ կդառնա շաբաթվա վերջում կամ երկուշաբթի օրը: Հարկ է նշել, որ նա դեմ էր արտահայտվում վերջին տարիներին վարչապետ Հարիրիի ղեկավարած կառավարության ֆինանսատնտեսական քաղաքականությանը:

Սալիմ Հոսը ծնվել է 1929 թ. դեկտեմբերի 20-ին Բեյրութում: Մուսուլման սուննի է (սա Լիբանանում անհրաժեշտ պայման է այդ պաշտոնն զբաղեցնելու համար): Բարձրագույն կրթությունն ստացել է Բեյրութի ամերիկյան եւ Ինդիանայի (ԱՄՆ) համալսարաններում: Փիլիսոփայության եւ տնտեսագիտության դոկտոր է: 1952-67 թթ. ծառայել է Բեյրութի առեւտրի պալատում: Դասավանդել է Բեյրութի ամերիկյան համալսարանի տնտեսագիտության ֆակուլտետում: 1967-73 թթ. գլխավորել է Բեյրութի բանկերը վերահսկող կոմիտեն: 1973-76 թթ. եղել է արդյունաբերության զարգացման եւ տուրիզմի ազգային բանկի նախագահ եւ գլխավոր կառավարիչ: 1976-79 թթ. էկոնոմիկայի եւ առեւտրի, ապա արդյունաբերության եւ նավթի, իսկ հետո տեղեկատվության նախարար, միեւնույն ժամանակ 1976 թ. դեկտեմբերից 1980 թ. հունիսը՝ վարչապետ: 1984 թ. հունվարից աշխատանքի, լուսավորության եւ գեղեցիկ արվեստների նախարար: 1987-1989 թթ. վարչապետի եւ արտգործնախարարի պաշտոնակատար: 1989 թ. նոյեմբերի 25-ից 1990 թ. դեկտեմբեր՝ վարչապետ, ազգային միասնության կառավարության արտգործնախարար:

Ս. ՄՈՎՍԵՍՅԱՆ

Քաղաքակիրթ Դանիան կարգուկանոնի երկիր է

Հինգ ու քառորդ միլիոն բնակչությամբ այս երկիրը, որտեղ շատերը Հանսեն, Նիլսեն, Յակոբսեն կամ Փեթերսեն են, մի քիչ էլ Մեդսեն ու Մորթսեն, գտնվում է Հյուսիսային եւ Բալթյան ծովերի միջեւ եւ տարածվում Յութլանդիա թերակղզու եւ ավելի քան 400 կղզիների վրա: Մայրաքաղաք Կոպենհագենը ամենախոշոր կղզու՝ Զելանդիայի վրա է:

Դանիական իշխանությունը մայրաքաղաքից ձգվում է մինչեւ Շոտլանդիայի հյուսիսում գտնվող Ֆարո կղզիները եւ Ատլանտյանը կտրելով հասնում Գրենլանդիա: Արքայական ընտանիքի արմատները հասնում են մինչեւ 935 թվականը: Այս ժողովրդական երկրի մարդիկ միշտ ջանում են պահել իրենց թագուհուն եւ դրոշը, աշխույժ լեզուն, թանկ առողջությունը, իրենց 37-ժամյա աշխատանքային շաբաթը, հինգ շաբաթ տեւող տարեկան արձակուրդը՝ գումարած տոնական օրերը, ինչպես նաեւ իրենց 9 քաղաքական կուսակցությունները, գրում է ամերիկյան «Նեյշնլ ջեոգրաֆիկ» հեղինակավոր ամսագիրը:

Կյանքը Դանիայում երկու մասի է բաժանվում՝ «ոսկե ամառ» եւ «մեծ մթություն», որը տեւում է խոր աշնանից մինչեւ գարնան կեսը, եւ որի ընթացքում մարդիկ անձրեւի տակ մռայլ դեմքերով գնում են աշխատանքի ու վերադառնում տուն:

Չնայած Դանիայի ցայտուն բարեմասնություններին, դանիացին արտասահմանցու հետ զրուցելիս միշտ խոսում է իր երկրի փոքրության, անկարեւորության, լեզվի դժվարության, երկրացիների կարճամտության, բարձր հարկերի (միջին եկամտահարկը հասնում է մինչեւ 52 տոկոսի, կա նաեւ 25 տոկոս վաճառահարկ) մասին:

Ազգային բյուջեի գրեթե կեսը հատկացվում է կյանքի անհավասարությունները հարթելուն: Միայն 2 տոկոսն է ծախսվում ոստիկանության, բանտերի ու դատարանների վրա, իսկ 3 տոկոսը՝ պաշտպանական նպատակներով: Գանձարանն ի վիճակի է հոգալու մանկապարտեզների, դպրոցների, աշխատանքի ուսուցման եւ վերապատրաստման ծախսերը:

Առեւտրի եւ արդյունաբերության նախարարության մի տեղեկատվական գրքույկում ասվում է. «Դանիան աշխարհի ամենամաքուր եւ ամենալավ կազմակերպված երկրներից մեկն է, որտեղ չկան միջավայրի կեղտոտվածություն, քրեական հանցագործություն ու թշվառություն: Դանիան կաշառակերությունից զերծ երկիր է հյուսիսային կիսագնդում»:

Կարգուկանոնի այս երկրում վաճառատները փակվում են ժամը 6-ին, իսկ շաբաթ օրը՝ ավելի շուտ: Դանիացիները անուշադիր երթեւեկողներ չեն: Նույնիսկ գիշերվա երկուսին, երբ փողոցում ամայություն է՝ մեքենան կանգնում է կարմիր լույսի տակ եւ սպասում: Երբ կարգը խախտում են, դժգոհություն են առաջացնում: Հետաքրքիր է նաեւ, որ վարորդները չեն դանդաղեցնում մեքենաների արագությունն ի տես կարգազանց հետիոտների: Նրանք չեն տեսնում կարգազանցին, քանի որ կանաչ լույսի տակ նա այդտեղ չպետք է լինի:

Առօրյա կյանքը հիմնված է կանխատեսելիության վրա: Երբ ժամացուցակը հայտնում է, որ գնացքը շարժվում է 7:06 եւ տեղ հասնում 7:27-ին, ուրեմն պետք է հավատալ դրան: Երբ ճաշի եք հրավիրում 7:30-ին, ապա հյուրերը ձեր դուռը կթակեն 7:30-ին եւ ոչ թե 2 րոպե ուշ: Իսկ երբ դուռը բացեք, նրանք ակնկալում են, որ արդեն հասցրել եք ճաշը պատրաստել, գինին սառեցնել եւ չեք ընկնում ձեր կեղտոտված գուլպաները գտնելու ետեւից:

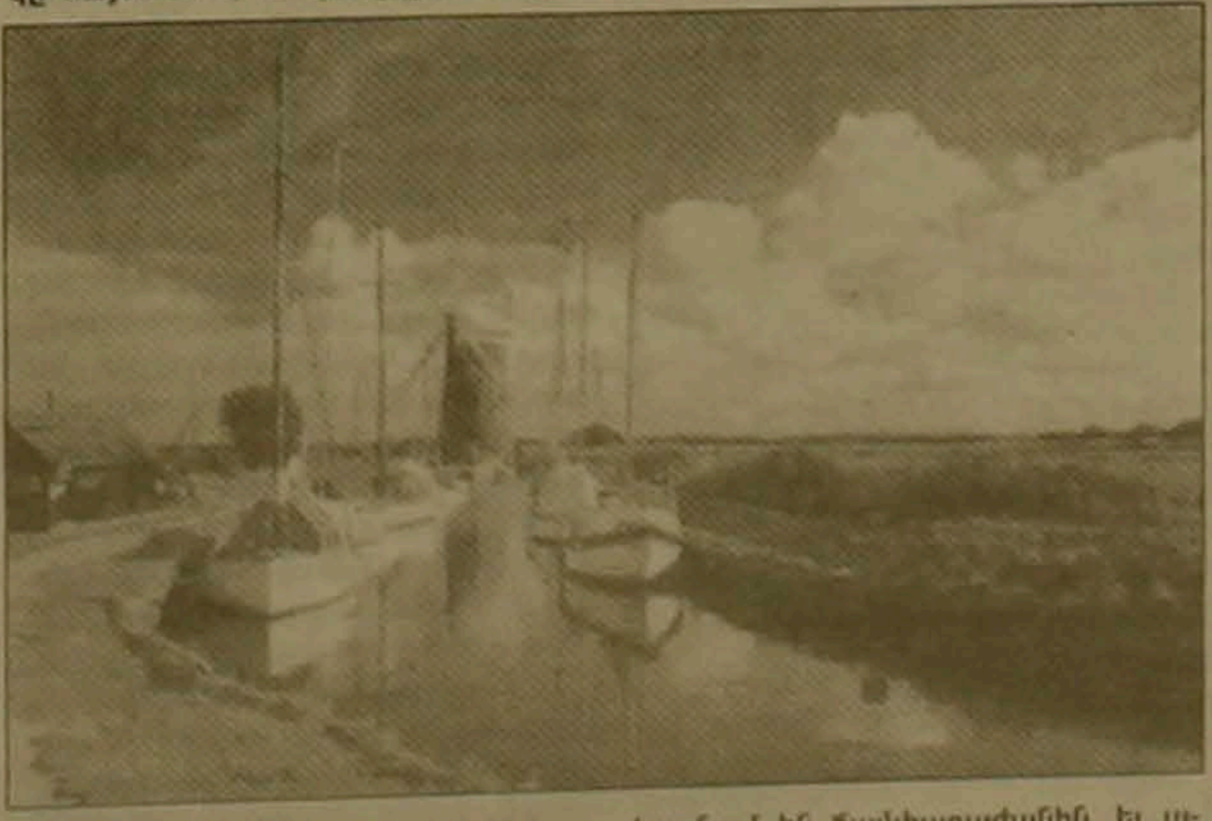

Խոզապուխտ, պանիր եւ խեցեղեն արտահանող այս երկիրն ունի սահմանափակ բնական հարստություն: Եվրոպայում դանիացու ապագան բրոկեր կամ բանկիր դառնալու մեջ է: Դանիացիներն անխոնջ ծրագրողներ են եւ վերամշակման վարպետներ: Երկրի թափոնների 55 տոկոսը նրանք վերամշակում են եւ ստանում նոր իրեր: Չունեն ատոմակայաններ եւ նախընտրում են հողմաղացը:

Հավասարության ջատագով այդ ժողովրդի մեջ սովորական գործածությունից վերացել են սըր եւ մադամ, նույնիսկ պարոն եւ տիկին բառերը, եւ երեխաները դասատուներին կանչում են նրանց առաջին անուններով:

Կայուն հասարակարգ ունեցող Դանիայում կյանքը բոլորի համար սկսվում է նույն ձեւով, երկրի որ մասում էլ ծնված լինեն մարդիկ: Ծնվողը դառնում է լյութերական եկեղեցու անդամ: (Հետագայում կարելի է դիմումով դուրս գալ, բայց դա այնքան էլ հեշտ չէ): Երեխաները հաճախում են նույնանման մանկամսուրներ եւ մանկապարտեզներ, ապա մտնում են ֆոլքսքոլ՝ առաջինից մինչեւ իններորդ դասարան: Չորրորդում սկսվում է անգլերենի լուրջ ուսուցումը, իսկ յոթում՝ գերմաներենի կամ ֆրանսերենի: Այնտեղ չկան չքավորների համար հանրային դպրոցներ կամ գործարանատերերի երեխաների համար մասնավոր դպրոցներ: Բոլորն անցնում են նույն ճանապարհով: Իններորդի գարնանը հասնում են ճամփաբաժանին, եւ աշակերտը որոշում է՝ գիմնազիո՞ւմ շարունակել ուսումը, թե՞ տեխնիկական կամ առեւտրական դպրոցում: Գիմնազիոնը լուրջ ուսանողի համար է՝ դասերը չխանգարողների: Մոտ 40 տոկոսը գնում է այնտեղ: Պետությունը հատկացնում է կրթաթոշակ մինչեւ 1800 կրոն (260 ԱՄՆ դոլար)՝ կախված ծնողների եկամտից: Գիմնազիոնի եռամյա կուրսերն ավարտելուց հետո փորձում են մասնակցել սթուդենթերի քննություններին: Բուհ ընդունվելը մրցույթով է: Բարձր միավոր է պահանջվում հումանիտար, բժշկական, ատամնաբուժական կամ հոգեբանության ֆակուլտետ ընդունվելու համար: Ավելի ցածր միավորներով կարելի է ուսանել ֆիզիկա, մաթեմատիկա, քիմիա կամ էլ աստվածաբանություն:

Այդուհանդերձ, կարգապահության այս մակարդակը չի նշանակում, որ դանիացիների կյանքում ամեն ինչ հարթ է, չկան ընտանեկան սուր վեճեր, հարբեցողություն, աննպատակ երիտասարդներ, որոնք ուզում են կարգերն իրենց անձնական շահերին ծառայեցնել, կամ էլ գերզգայուն մարդիկ, որոնք մի օր վերջ են տալիս իրենց կյանքին:

Պատրաստեց
ՎԱՀԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆԸ

Վրաստանում 9 հազար թմրամոլ է գրանցված

ԹԲԻԼԻՍԻ, 3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ՓՐԱՅՄ ՆՅՈՒԶ: Թմրամոլության խնդիրը նախորդ տարիների համեմատությամբ կայունանում է, թեպետեւ այն տակավին մնում է տագնապալի, այսօր մամլո ասուլիսում հայտարարեց Վրաստանի գլխավոր դատախազության կաշառակերության ու թմրաբիզնեսի դեմ պայքարի բաժնի պետ Մերաբ Գելովանին: Նրա խոսքերով, այսօրվա դրությամբ Վրաստանում թմրաբուժական ծառայության կողմից գրանցված են 9 հազար թմրամոլներ, որոնց կեսը օգտագործում է, այսպես կոչված, ափիոնի խմբի թմրանյութեր՝ ափիոն, հերոին, մորֆի:

Ընթացիկ տարվա 10 ամիսների ընթացքում ի հայտ են բերվել թմրամոլության 1037 փաստ, թմրանյութերի օգտագործման եւ իրացման համար պատիժ է կրում 470-ից ավելի մարդ, նշեց Գելովանին:

Նրա տեղեկատվության համաձայն, Վրաստանի 37 քաղաքներում ու շրջաններում ընդհանրապես թմրամոլության ոչ մի փաստ չի հայտնաբերված:

Մեծ խնդիր է ոչ միայն թմրաբիզնեսի դեմ պայքարը, այլեւ թմրամոլների բուժումը, որն այսօր Վրաստանում փաստորեն չի կատարվում, նշեց Գելովանին:

Պղծվել է Թբիլիսիի հրեական գերեզմանոցը

ԹԲԻԼԻՍԻ, 3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Անցած գիշեր անհայտ անձինք շուրջ 40 գերեզման են պղծել Թբիլիսիի հրեական գերեզմանոցում,- Փրայմ Նյուզի թղթակցին հաղորդեց Սամգորիի ոստիկանության վարչության պետ Ռաուլ Շվելիձեն: Վայրագության փաստի առթիվ հետաքննություն է անցկացվում:

Այսօր հրեական գերեզմանոց մեկնեց Վրաստանի գլխավոր ռաբբին Արիել Լեւինը: «Այդ սադրանքը չի կարող մթագնել ավանդական վրաց-հրեական կապերը», Փրայմ Նյուզի թղթակցին հաղորդեց Լեւինը:

Այս տարվա սեպտեմբերին հանրապետությունում հանդիսավորությամբ նշվել էր Վրաստանում հրեաների բնակության 26-դարյա հոբելյանը:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Շոյբլեի արիությամբ հիանում են նույնիսկ ախոյանները

Գերմանիայի ընդդիմադիր ուժերի նոր ղեկավար, Քրիստոնեա-դեմոկրատական միության (ՔԴՄ) նախագահ Վոլֆգանգ Շոյբլեն խիստ հաստատակամ անձնավորություն է, որին երբեմն նույնիսկ անվանում են «երկաթյա մարդ»: Տարիներ շարունակ նա համարվում էր կանցլեր Հելմուտ Կոլի առավել հավանական իրավահաջորդը, բայց ի վերջո բախտը ժպտաց Գերհարդ Շրյոդերին: Թեեւ որպես ՔԴՄ-ի նախագահ Շոյբլեն դեռ չի հասցրել տպավորություն գործել հայրենակիցների վրա, բայց իր քաղաքական կյանքում զբաղեցրած մյուս բոլոր պաշտոններում հաջողակ է եղել: 56-ամյա Վոլֆգանգ Շոյբլեն ներկայումս լծվել է մի ծանր գործի. ուժգին վայրիվերումներից ապակողմնորոշված նախկին կառավարող կուսակցությունը վերածել ընդդիմադիր նոր կազմավորման, որը կարդարացներ Գերմանիայի հասարակության ակնկալիքները: Սա հերթական մարտահրավերն է այդ գործչի, որի առաջին իսկ քաղաքական քայլերը նկատվել էին Հելմուտ Կոլի կողմից:

26 տարի առաջ Բունդեսթագի պատգամավոր ընտրված Շոյբլեն 1984 թ. դարձավ կանցլերության նախարար: Հինգ տարի անց նա նշանակվեց ներքին գործերի նախարար: Այդ պաշտոնում նա Արեւելյան Գերմանիայի վերջին ներկայացուցիչների հետ բանակցություններ վարեց երկու Գերմանիաների վերամիավորման շուրջ: Կրթությամբ իրավաբան Շոյբլեն այդ ընթացքում ի հայտ բերեց իր ողջ ունակությունն ու տաղանդը: Վերամիավորման օրը՝ 1990 թ. հոկտեմբերի 3-ը, նրա փառքի գագաթնակետն էր: Նրան արդեն համարում էին Կոլի իրավահաջորդ:

Բայց բառացիորեն մի քանի օր հետո, հոկտեմբերի 12-ին, ընտրական հանրաքվեի ժամանակ հոգեպես անհավասարակշիռ մի անձնավորություն հրազենով կրակեց Շոյբլեի վրա: Ծնոտից եւ ողնաշարից վիրավորված Շոյբլեն կորցրեց քայլելու կարողությունը: Այդ մահափորձից ընդամենը 6 շաբաթ անց նա հաշմանդամի սայլակին նստած կրկին ձեռնամուխ եղավ իր պարտականությունների կատարմանը:

Իր արիության եւ արժանապատիվ կեցվածքի շնորհիվ Վոլֆգանգ Շոյբլեն դարձել է գերմանացիների նախընտրելի քաղաքական գործիչը: «Էքսպրես» հանդեսի վկայությամբ, թեեւ ոչ բոլոր հայրենակիցներն են սիրում նրան, բայց նրա արիությամբ հիանում են ամենքը: Շոյբլեի քաղաքական ախոյաններն անգամ խոստովանում են, որ փորձություններն ավելի են կարծրացրել նրան: «Շոյբլեն համենայն դեպս միշտ արհամարհել է քննադատությունը», պարզաբանում է ՔԴՄ պատգամավորներից մեկը: 1991 թ. նոյեմբերից Շոյբլեն միահեծան կերպով Բունդեսթագում ղեկավարում է Քրիստոնեա-դեմոկրատական եւ Քրիստոնեա-սոցիալական (ՔԴՄ-ՔՍՄ) խմբակցությունը՝ ցուցադրելով մարտավարական արվեստի իր հմտությունները: Այսօր նա գիտի, որ ինքը թերեւս երբեք կանցլեր չի դառնա. Հելմուտ Կոլը ի չիք դարձրեց նրա ակնկալիքները: Այժմ «երկաթյա մարդուն» մնում է նոր թափ հաղորդել իր պահպանողական զինակիցների գործողություններին եւ առժամանակ մոռանալ, որ անձամբ ինքը դուրս է եկել մրցապարեզից:

Դ. Ք.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Մեծագույն սերը լռությունն է սուրբ

Անուշ Նազգաշյանի «Անձրեւոտ սէր» բանաստեղծությունների ժողովածուն կարդալուց հետո

Նվեր ստացողի հաճելի դերում եմ, մանավանդ որ նվերը արտասահմանից է. Երուսաղեմից (լավ է հնչում, չէ՞, Երուսաղեմից նվեր եմ ստացել). Անուշ Նազգաշյան ճանաչված երիտասարդ բանաստեղծուհուց, Երուսաղեմում վերջերս լույս ընծայված գիրք «Անձրեւոտ սէր» խորագրով այնքան հարիր հեղինակի սիրառատ տողերին: Անուշի «կաշառող» ձեռքին արդեն վարժվել եմ. 1993-ին Երուսաղեմում լույս տեսած «Սիրոյս տաք շունչն» բանաստեղծությունների առաջին ժողովածուն եմ նվեր ստացել, 94-ին Երեւանում հրատարակված «Գիշերային պատարագը»:

Անուշն անուշիկ տողեր շատ ունի, բայց այս տողը՝ «մեծագոյն սերը լռութիւնն է սուրբ», արդեն շատ է կոչում: Բանաստեղծական աշխարհից զատ, Անուշը հուզում է իր վարքագրությամբ: Նա զուտ բանաստեղծ չէ, թեեւ ամեն մի գործում բանաստեղծում է: Հրաշալի, հենց նախանձելի կրթություն ունի. Երուսաղեմի Սրբոց Թարգմանչաց երկրորդական վարժարանն ավարտելուց հետո բանասիրական կրթություն է ստանում Երեւանի պետական համալսարանում: Քնարական աղջիկը եւ քնարական բանաստեղծուհին համարձակվում է ավարտաճառ գրել՝ «Երվանդ Օտյանի քաղաքական երգիծանքը»: Այն էլ 1984-ին: Մեկնում է Անգլիա, «Բիրմինգ Քոլեջի» մեջ հետեւում անգլերեն լեզվի եւ թատրոնի դասընթացներին: Անուշն առաջնակարգ ասմունքողուհի է. հինգ տարեկանից է բեմ բարձրացել: Իր սովորած վարժարանում Անուշ Նազգաշյանն այժմ դասավանդում է հայոց լեզու՝ իր գրաբարով ու աշխարհաբարով, հայ գրականություն, հայագիտություն, պատասխանատուն է մշակութային միջոցառումների: Չմոռանանք շեշտել, որ Հայաստանի հետ հազար թելերով կապված բանաստեղծուհին 1995-ին պաշտպանում է «Ֆռիկի կյանքը եւ ստեղծագործությունը» թեկնածուական թեզը: Հարուստ դիմանկարին գույն ավելացնելու համար չէ, որ ցանկանում եմ շեշտել՝ բանաստեղծուհին ինքն է գրել ու բեմադրել «Մեսրոպ Մաշտոցն ու հայոց այբուբենը», «Քրիստոսի ծնունդը» եւ այլ թատերգություններ: Եվ դրանք այնտեղ՝ Երուսաղեմում:

Առաջին իսկ գրքերին ծանոթ լինելով, սխալված չեմ լինի, եթե ասեմ, որ Անուշ Նազգաշյանին կարոտն է բանաստեղծ դարձրել, այո, հայրենիքի կարոտը, նա կարոտի բանաստեղծ է: Մեկ երգ գրես, մեկ գիրք, թե տասը երգ ու գիրք, մեկ է, կարոտից հագենալ չկա: Բանաստեղծուհին լցված է կարոտով:

Պիտի քո հոգում հող ունենաս, հողը պիտի երկինք ունենա, որ սեր ծնվի ու անձրեւի մասին մտածես: Բարեբեր, սպասված անձրեւի: Հենց սերը պիտի անձրեւի: Գիրքը՝ «Անձրեւոտ սէրը» բաժնեմասել է ու ամեն մի բաժին քեզ իր անձրեւի տակ է առնում. «Անձրեւային առաւօտ», «Տուն կանչող անձրեւ», «Սէրը անձրեւ է, ոչ հովանոց»: Սիրո մոլորակը պիտի մաքուր լինի: Հորդառատ անձրեւով պետք է մաքրել աշխարհը: Անձրեւը կյանք ու սեր է հաղորդելու: Երուսաղեմի անձրեւը իրեն արցունք արած բանաստեղծուհին կանչի ձայն ունի. «Եվ անձրեւն արցունքիս մէջ, Երուսաղէմ, ունիմ քեզ», «Քու անձրեւը, որ թախիծս մեղմացնող շաղ ունի...»: Երուսաղեմը ծննդավայր, լեզու, պատմություն, ազգային զգացում: «Ինչո՞ւ կուլաս, Երուսաղէմ» բանաստեղծության մեջ դարերից եկող քաղաքի առջեւ դուռը իր սիրտն է բացում բանաստեղծուհին, քաղաք, որ «Մանկութեանս դուն երգը սուրբ սրտիս զարկին հետ հնչող», զանգերն ինչո՞ւ տխուր կթվան, ինչո՞ւ կլացի երկինքը, մաղվող անձրեւը բանաստեղծուհու համար հոսող արցունք է դառնում, եւ իրավունք չունի ինքն իրենց չհարգնելու. «Ո՞ր մարգարէն քեզի լքեց, այդ ո՞ր սուրբը ուրացավ, Երուսաղէմ, սուրբի քաղաք, ինչո՞ւ կուլաս արտասուք...»: Ապրումներ, հոգու ապրումներ: Եվ անձրեւին է դիմում բանաստեղծուհին: Արցունքը կարող է խառնել անձրեւին ու թող թվա, թե աչքերից նույնպես անձրեւ է գալիս, ինչպես երկնից: Անձրեւը սիրո հիշողություն է. «Դուրսը անձրեւ է նորէն, եւ ես քեզի կհիշեմ...»: Մոռացության անուշ պահ է. «Դուրսը անձրեւ է նորէն, եւ ես՝ հարսը անձրեւին...»: «Սէրը անձրեւ է կըսես, ես անձրեւն այդ կսիրեմ...»: Որքան էլ անձրեւ, ու անձրեւը որքան էլ թափվի ու իշխի որպես սիրո, ապրումների տրամադրություն, մեկ է, անձրեւին հանձնված բանաստեղծուհին անձրեւի միջից պատկերվում է այնպես, ինչպես դիցուհին մեռնում: Որքան էլ սիրո իր մոլորակն ստեղծի, մեկ է, նա մնում է կյանքի, խոր ապրումների բանաստեղծ: Ամեն պահ կյանքի ազդեցությունը հիշեցնելու է բանաստեղծուհու սրտի տեղը:

«Պար անիվներու վրայ» բանաստեղծությունը մերօրյա նովել է, պատմվածք, ամեն ինչ է, բացի հեքիաթից: Երեւանից Ֆրանսիա, այնտեղից Երուսաղեմ մեկնող բանաստեղծուհին ընկերների հետ մտնում է «Արմենիա» ռեստորան ընթրելու: Եվ ի՞նչ է տեսնում: Չորս երիտասարդ պարում են, մեկը անիվների վրա: Արցախի հերոսներից էր, բեկորը ողնաշարին էր առել: Երկար ժամանակ անզգա վիճակում պառկելուց հետո, այսօր ընկերները հրավիրել են ծննդյան տարեդարձը տոնելու: «Այժմ անշարժ ոտքերուդ տակ, իմ թախիծս վեհ կպարէ... Պարէ, պարէ եւ հասկցուր, որ մեր վիշտն ալ պարել գիտէ...»: «Մեծարենցեան տրամադրութեամբ», «Տէրեանին հետ» առողջ-թախծոտ մտորումներ ունի, բայց գրքի վրա թափվում է անձրեւային անուշ, սիրառատ մեղեդին:

Երուսաղեմում ապրող, ստեղծագործող Անուշ Նազգաշյանն իր այս հրաշալի գրքով ոչ թե հայտ է ներկայացնում, այլ անձրեւային իր սերենադներով հուշում է, որ սփյուռքում ունենք երգի մի քույր, որը մեզ համար հարազատ անուն է դառնում, որը ինքն է խախտում իր պայմանը՝ մեծագույն սերը լռությունն է սուրբ, եւ կարոտի, սիրո իր ուրույն ճիչն է արձակում մեր քնարերգության մեծ աշխարհում:

Բոլոր դեպքերում, Անուշ, շնորհակալություն նվերիդ համար եւ ներողություն, որ չկարողացա նվերդ թաքուն պահել: Գիրքդ այրում է ձեռքերս բանաստեղծական ջերմ էջերով, բայց նորից եմ պարզում ձեռքս, թվում է նոր գիրք ես դնելու ձեռքս:

ՀՐԱՉՅԱ ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ

ԳՅՈՒՄՐԻ

«Շնորհակալ ենք, աշխարհի մարդիկ»

Գյումրիում գործող «Կլոր սեղան» հասարակական-քաղաքական բանավիճային ակումբը եւ «Երախտիքի տաճար» հասարակական կազմակերպությունն այս նշանաբանով երախտագիտության համաժողով էին հրավիրել Վարդան Աճեմյանի անվան թատրոնի դահլիճում: Նախքան բուն միջոցառման սկսվելը մասնակիցները թատրոնի ճեմասրահում դիտեցին քաղաքի ճանաչված լուսանկարիչ Հմայակ Կարապետյանի գործերի ցուցահանդեսը, որտեղ օբյեկտիվում նախաերկրաշարժյան եւ 88-ի դեկտեմբերյան մղձավանջի օրերի Գյումրին էր: Քաղաքը, ողջ աղետի գոտու մարդիկ չեն մոռացել եւ վառ են պահում երախտագիտության զգացումն աշխարհի բոլոր այն ժողովուրդների, պետությունների, կազմակերպությունների ու անհատների հանդեպ, որոնք աղետի ամենածանր օրերին եւ դրանից հետո օգնության ձեռք մեկնեցին մեր ժողովրդին: Գյումրեցի մտավորական Խաչիկ Գրիգորյանը դեռ 9 տարի առաջ հղացել է այդ զգացումն առարկայացնելու, քաղաքում խորհրդանշական «Երախտիքի տաճար» կառուցելու գաղափարը, որն իրականացման հուն դնելուն նա, արդեն բազմաթիվ համախոհների հետ, հետամուտ է մինչեւ հիմա: Տեղի ունեցած հավաքում, որին հրավիրվածների խիստ ներկայացուցչական կազմից մասնակցեցին Շիրակի մարզպետը, ՀՀ վարչապետի, Արագածոտնի մարզպետարանի, Գյումրիի հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ, մտավորականներ, նշված հարցի շուրջ էլ առաջ տարվեց ողջ խոսակցությունը:

Ըստ մտահղացման, «Երախտիքի տաճարը» պետք է լինի գիտամշակութային համալիր կառույց, ամբողջ մոլորակի երախտագիտության խորհրդանիշ հուշարձանը: Հավաքում խոսելով այս մասին, Խաչիկ Գրիգորյանը նշեց, թե այն որպես այդպիսին պետք է լինի 21-րդ դարի հրաշալիք, իսկ այդ կառույցով ինքը Հայաստանը տեսնում է որպես տարածաշրջանի գլխավոր պետություն: Հետեւաբար, կառույցը բարոյական, քաղաքական եւ այլ մեծ նպաստ կբերի մեր երկրին, կլինի նաեւ աղետի գոտու վերականգնման բանալին... Հավաքում ելույթ ունեցան եւ երախտիքի տաճարի ընդհանուր գաղափարը պաշտպանեցին Գյումրիի հաշմանդամների «Կամք» միության նախագահ Հովհաննես Լուլոյանը, ՀՀ մշակույթի վաստակավոր գործիչ Սիրանուշ Ղուկասյանը, քանդակագործ Կամո Սառիկյանը, ԳԱԱ ակադեմիկոս Գեւորգ Ղարիբջանյանը եւ ուրիշներ: Ապա ընթերցվեցին եւ հավաքի մասնակիցների լուռ համաձայնությամբ ընդունվեցին բաց նամակ աշխարհին, կոչ՝ ուղղված համայն հայությանը եւ որոշում՝ Խաչիկ Գրիգորյանի ծրագիրը պաշտպանելու եւ մի քանի համարժեք քայլերի մասին: Մասնավորապես, խնդրանք ուղղվեց ՀՀ վարչապետին եւ կառավարությանը՝ դեկտեմբերի 5-ը հանրապետությունում հայտարարել աշխատանքային օր՝ ի նպաստ «Երախտիքի տաճարի», աջակցել մինչեւ այդ օրը Գյումրիում ապագա կառույցի համար 4 հա հողահատկացման հարցի լուծմանը: Նախաձեռնող խումբը նպատակ ունի նույն օրը տարածքում տեղադրել ազդաքար եւ բարձրացնել երկրաշարժից հետո Հայաստանին սատար կանգնած պետությունների դրոշները...

Գ. Մ.

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Ծերության եւ թղթակցի ընտանեկան դաստիարակության մասին

Մեր բազում թերթերի հեղեղի մեջ կա եւս մեկը՝ «Օրագիր» անունով: Այս թերթը մի թղթակից ունի՝ Արմինե Օհանյան անունով:

Այս թղթակիցն «Օրագրում» (1 դեկտեմբերի) մի տեղեկատվություն է հրապարակել առանց բանից տեղյակ լինելու («Հովհաննես Թումանյանն ու քառասուն շահագրգիռ անձի՞ք»): Կասեք՝ ի՞նչ կա որ, սովորական բան մեր օրերում: Բայց այս մեկը սովորական չէ նույնիսկ մեր անկարգ օրերում, քանի որ այստեղ բանից անտեղյակ լինելուն ավելանում է նաեւ անդաստիարակությունը: «Ծեր ու ծերացող բազմաթիվ արվեստագետների դժգոհությունները...», Արմինե Օհանյանն այսպես է սկսում իր թղթակցությունը:

Բայց ամեն ինչ կարգով:

Տեղեկատվությունը վերաբերում է Թումանյանի թանգարանում կայացած գիտական խորհրդի ընդլայնված նիստին, որտեղ քննության առնվեցին թանգարանի հետ կապված մի շարք հարցեր: Թումանյանների ընտանիքի մեծ հյուրասենյակը սրբությամբ պահպանելու, գիտխորհրդի անդամների թիվն ավելացնելու, Թումանյանի միակ թոռնուհուն թանգարանի գործունեությանը մասնակից դարձնելու, բանաստեղծի ծննդյան 130-ամյակը պատշաճ կերպով նշելու հարցերը: Սրանց կարեւորության մասին թղթակցուհին որեւէ պատկերացում չունի, բայց գրում է գերագույն ինքնավստահությամբ եւ կոպտագույն ծաղրուծանակով:

Խորհրդակցությանը մասնակցում էին գրականագետ Ս. Սարինյանը, թանգարանային գործի հմուտ մասնագետ Լ. Բարսեղյանը, «Թումանյան» հայրենակցական միության անդամները, գրող Անահիտ Սահինյանը, պատմաբան Կ. Դալլաքյանը, Թումանյանի թոռնուհին՝ գրականագետ Ի. Սաֆրազբեկյանը, նաեւ տողերիս գրողը, որին, չգիտես ինչու, թղթակցուհին «ակտիվիստների պարագլուխ» է կոչում (սատանան գիտի, թե դա ինչ է նշանակում): Գրեթե բոլորը՝ տարիքն առած մարդիկ:

Թղթակցուհին գիտական խորհրդի նիստն այն աստիճան պարապ բան է համարում, որ գրում է հեգնանքով. «Առաջարկում ենք նաեւ յուրաքանչյուր նիստում ընթերցել ու վերլուծել Թումանյանի հեքիաթներից մեկը՝ սկսել «Մի կաթիլ մեղրից» ու «Չարի վերջից», ավարտել «Շունն ու կատուն» գործով»: Խեղճն այնքան անգետ է, որ հեքիաթը չի տարբերում առակից: Բայց դա ոչինչ: Դուք շարունակությունը տեսեք, գրում է, թե այս խորհրդակցությունը վկայում է «...մեր ծեր ու ծերացող գիտնական-արվեստագետների բանակի պարապ-սարապության, ինտրիգների նկատմամբ սիրո, հոգիներում կուտակված մաղձի ու անհանդուրժողականության» մասին եւ վերջում կարդում ահեղ դատավճիռ. «Այս չարության ու հիվանդ կրքերի մթնոլորտում չի կարող մշակույթ զարգանալ»:

Ես հասկանում եմ, որ Արմինե Օհանյանը կարող է ներկա գտնված հեղինակներից ու հեղինակություններից եւ ոչ մի տող կարդացած չլինել (դա երեւում է շարադրանքի որակից), բայց չեմ հասկանում, թե ինչպե՞ս կարելի է այսպիսի անպատկառ լեզու բանեցնել պատկառելի տարիք ունեցող մարդկանց հանդեպ, այսքան լուտանք թափել նրանց վրա:

Ծերանալն ու ծերությունը հանցա՞նք է, որ գռեհիկ ծաղրի առարկա դառնա: Ծերանալը միակ փիս բանն է, որի մեջ մարդս մազաչափ մեղք չունի: Դա բնությունն է անում առանց մեր կամքը հարցնելու եւ առանց հրճվանք պատճառելու: Եվ դրա միակ լավն այն է, որ մարդս կենսափորձ, իմաստություն է ձեռք բերում եւ արժանի դառնում հարգանքի: Բայց տեսե՞ք ինչ դուրս եկավ ըստ Արմինե Օհանյանի: Տեսնես թղթակցուհին հայր ու մայր, պապ ու տատ չունի՞, որ նրան ընտանեկան դաստիարակություն տային:

Վերջապես, ասենք թե անգետ ու անդաստիարակ թղթակցուհին գրել է, տեսնես «Օրագրի» խմբագրությունն ի՞նչ է մտածել թերթ վարկաբեկող այսօրինակ շարադրանքը տպագրելով:

Լավ չի, չէ՞:

ԼԵՎՈՆ ՀԱԽՎԵՐԴՅԱՆ

ԱՄՆ

Պրոֆեսոր Հաննեսյանին շնորհվեց «Գերազանց դասավանդման» մրցանակ

Նյու Ջերսիի տեխնոլոգիայի ինստիտուտի ֆիզիկական ճարտարագիտության պրոֆեսոր դոկտ. Տիրան Հաննեսյանն արժանացել է «Գերազանց դասավանդման» համար սահմանված 1997-98 ուսումնական տարվա մրցանակին, որը տրվում է ամեն տարի ի նշանավորումն դասավանդման բնագավառում տվյալ մրցանակակիր անձնավորության նշանակալի ներդրումների: Հաննեսյանին մրցանակը տրվել է, ըստ «Արմինյեն միրոր սփեքթեյթոր» շաբաթաթերթի լրատվության, «առաջին կուրսեցիներին գերազանց կերպով ֆիզիկա դասավանդելու, ֆիզիկայի ինժեներական գծագրության առարկաների հատուկ կուրսեր մշակելու, ինչպես նաեւ փորձարարական լաբորատորիայի զարգացմանը նպաստելու համար»:

Հաննեսյանն այդ ինստիտուտում դասավանդում է 1963 թվականից: 1975-1988 թթ. եղել է «Ֆիզիկական ճարտարագիտության եւ ֆիզիկայի ու շրջակա միջավայրի ուսումնասիրության» բաժնի ամբիոնի վարիչը:

Բակալավրի եւ դոկտորականի աստիճանները ստացել է համապատասխանաբար 1952 եւ 1961 թվականներին Կոռնել համալսարանից: Իր տքնաջան եւ բարեխիղճ աշխատանքի համար արժանացել է բազմաթիվ դրական գնահատականների եւ մրցանակների:

Իր գիտական-դասախոսական գործունեությանն առընթեր նա ակտիվ մասնակցել է նաեւ հայկական կազմակերպությունների գործունեությանը:

Հ. Օ.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ մարզական

ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐ

Սամարանչ. «Պետք է համատեղ պայքարենք»

ՄՕԿ-ի նախագահ Խուան Անտոնիո Սամարանչը գտնում է, որ հակադոպինգային պայքարը կարող է արդյունավետ լինել միայն աշխարհի բազմաթիվ պետությունների, ֆեդերացիաների եւ պրոֆեսիոնալ լիգաների համատեղ ջանքերի դեպքում: Մասնավորապես այդ հարցն է քննարկվելու եկող տարվա փետրվարին ՄՕԿ-ի եւ օլիմպիական մարզաձեւերի միջազգային ֆեդերացիաների ներկայացուցիչների հանդիպման ժամանակ: Այս եւ այլ հարցերի մասին է ֆրանսիական «Էկիպ» թերթի թղթակցին նրա տված հարցազրույցը, որը ներկայացնում ենք կրճատումներով:

– Պրն նախագահ, ՄՕԿ-ը եւ անձամբ դուք վերջերս բազմաթիվ քննադատությունների եք արժանացել հակադոպինգային պայքարի արդյունավետության առնչությամբ: Ի՞նչ կպատասխանեիք ձեր ընդդիմախոսներին:

– Հենց ՄՕԿ-ն էր, որ 30 տարի առաջ հակադոպինգային պայքար ձեռնարկեց Մեխիկոյի օլիմպիական խաղերի առթիվ: Տարիներ շարունակ միայն մենք էինք, որ փորձում էինք վերացնել այդ չարիքը: 1988 թ. Սեուլի օլիմպիադայից հետո մենք սկսեցինք ստանալ միջազգային ֆեդերացիաների, ազգային օլիմպիական կոմիտեների, իսկ վերջերս նույնիսկ որոշ պետությունների աջակցությունը: Որքան շատ լինենք, այնքան դյուրին կլինի հաղթանակը հանուն սպորտի փրկության:

– Եկող տարվա փետրվարին Լոզանում կայանալիք հանդիպումը այդ լայնածավալ հարձակման սկի՞զբն է լինելու:

– Այո: Ահա այն հինգ կետերը, որոնց պարտավոր ենք պատասխանել.

1) Դոպինգի սահմանումը: Դա անհրաժեշտ է, քանզի հարկավոր է գտնել խթանիչների բուժական օգտագործման եւ դոպինգի սահմանագիծը: Ոմանք կասեն, թե դոպինգն սկսվում է այն պահին, երբ մարզիկն ընդունում է ՄՕԿ-ի արգելված նյութերի ցանկում նշված որեւէ խթանիչ: Բայց այդ ցանկում տեղ գտնելու համար նյութերը պետք է ունենան համապատասխան սահմանումներ, իսկ դա մեզ կրկին բերում է մեկնակետ:

2) Համակարգում եւ ներդաշնակեցում: Մենք ուզում ենք, որ բոլոր ֆեդերացիաները պատժամիջոցներ կիրառելիս գործեն համակարգված եւ ներդաշնակ ձեւով: Չպետք է այնպես լինի, որ միեւնույն զանցանքի համար ֆեդերացիաներից մեկը որակազրկի 4 տարով, մյուսը 2 տարով, երրորդը 3 ամսով եւ այլն:

3) Հակադոպինգային գործակալություն: Լոզանում պետք է հիմնվի այդպիսի գործակալություն, որը կգործի բոլոր միջազգային ֆեդերացիաների հետ ձեռք ձեռքի տված: Կկատարվեն անսպասելի ստուգումներ, որոնք ըստ էության խարդախների բացահայտման ամենաարդյունավետ միջոցն են: Միեւնույն ժամանակ մենք նվազ հանդերձավորված լաբորատորիաներին կօգնենք լրացնելու իրենց բացերը:

4) Պետությունների դերը: Սա ամենակարեւոր կետն է. մենք ուզում ենք ստույգ սահմանել կառավարությունների եւ մարզական կազմակերպությունների դերը հակադոպինգային պայքարում: Մենք պետք է համաձայնության գանք յուրաքանչյուրի իրավասությունների շուրջը: Ամեն ոք պետք է իմանա իր անելիքը: Օրինակ, խթանիչ նյութերի գաղտնի առեւտրականների դեմ պայքարելիս միայն կառավարությունները պետք է բոլոր հնարավորություններն ունենան: Իսկ մարզական ատյանները չեն կարող միջամտել:

5) Կրթություն եւ քարոզչություն: Մենք կարծում ենք, որ հակադոպինգային պայքարը միայն ճնշումների հետ չի կապված: Պայքարի նպատակն է նաեւ մարզական աշխարհին համոզել, որ չի կարելի խաղալ մարզիկների առողջության հետ:

– Չե՞ք կարծում արդյոք, թե գոյություն ունի երկու կարգի դոպինգ. «աղքատները» օգտագործում են պարզ նյութեր, իսկ «հարուստները»՝ դժվար բացահայտվող նյութեր:

– Անշուշտ, դա ճիշտ է: Դուք նկատի ունեք EPO-ն եւ աճի հորմոնը, որոնք առայժմ չենք կարողանում բացահայտել: Այդուհանդերձ «հարուստները» պետք է զգուշանան, քանզի մենք Եվրամիության հետ վերջերս ստորագրել ենք համաձայնագիր, որի բյուջեն կազմում է մի քանի միլիոն դոլար: Դրա նպատակը խթանիչ նյութերի բնագավառում հետազոտությունների անցկացումն է: Ի տարբերություն 70-ական թվականների, այժմ մենք առաջադիմել ենք եւ կարողանում ենք բացահայտել խարդախների 90 տոկոսին:

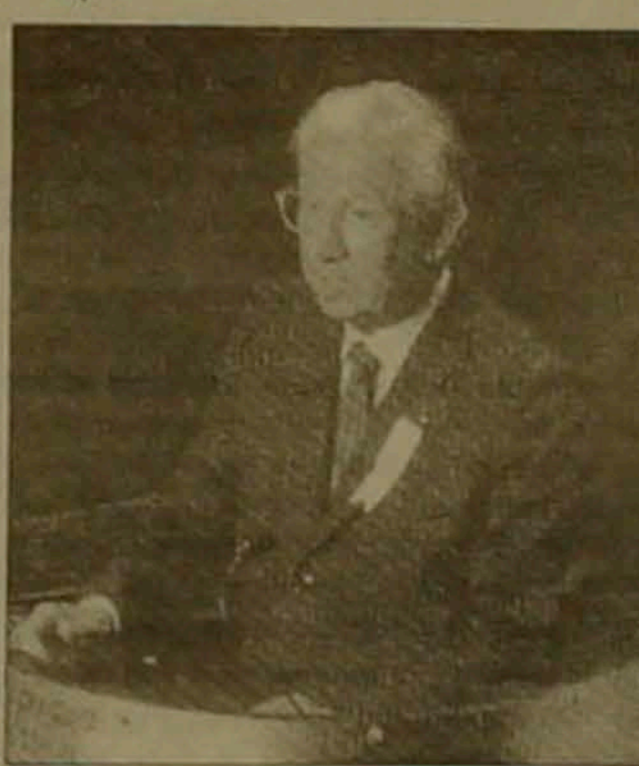

– 1998 թ. «Տուր դը Ֆրանսից» հետո դուք առաջարկեցիք կրճատել դոպինգային նյութերի ցանկը: Ինչո՞ւ:

– Դրա իմաստն այն է, որ չարժե ցանկում ունենալ բազմաթիվ խթանիչներ, որոնք վերջին տարիներին չեն օգտագործվում: Հարկավոր է կազմել առավել ճշգրիտ, արդիական եւ արդյունավետ ցուցակ: Մինչդեռ, ներկայումս մեր ունեցածը ոչ թե ցանկ է, այլ մի ամբողջ գիրք:

– Ֆեդերացիաները միասնակա՞ն են արդյոք այս պայքարում:

– Կարծում եմ, այո: Արտասահմանում իմ հանդիպումների եւ ուղեւորությունների ժամանակ համոզվել եմ, որ միջազգային բոլոր ֆեդերացիաները համերաշխ են մեր հակադոպինգային պայքարում:

– Բայց մասնավոր զրույցների ժամանակ որոշ ֆեդերացիաների ղեկավարներ վերապահումով են մոտենում այդ պայքարում ՄՕԿ-ի ղեկավար դերին:

– Կարծում եմ, ներկա պահին ՄՕԿ-ը պետք է համարվի ոչ թե այդ պայքարի ղեկավարը, այլ սոսկ համակարգողը: Մեր հաստատությունը կարող է այդ դերը խաղալ առանց միջամտելու, առանց վնասելու միջազգային ֆեդերացիաների ինքնավարությանն ու անկախությանը: Մեզ համար դա կարեւոր է: Ըստ իս, ոչ մի ֆեդերացիա չի զլանա աջակցել մեզ: ՖԻՖԱ-ի նոր ղեկավար Զեպ Բլատերը, օրինակ, մասնակցել է փետրվարի համաժողովի նախապատրաստական հանդիպումներին: Թեթեւ ատլետիկայի միջազգային ֆեդերացիան նույնպես մասնակցում է այս միջոցառմանը: Հեծանվավազքի միջազգային ֆեդերացիան առաջարկել է բազմաթիվ ծրագրեր եւ այժմ մշակում է դրանք:

– ՄՕԿ-ի բժշկական հանձնաժողովի նախագահ իշխան Ալեքսանդր դը Մերոդը վերջերս քննադատության ենթարկվեց Իտալիայի օլիմպիական կոմիտեի կողմից այն ամբաստանությամբ, թե բավական ժամանակ է կորցրել հակադոպինգային պայքարի առումով:

– Իշխան Ալեքսանդր դը Մերոդը քաջատեղյակ է իր ասպարեզին, քանի որ այդ հանձնաժողովը գլխավորում է 1960-ական թթ. դրա ստեղծման պահից:

– Մարզիկները հաճախ վիճարկում են հակադոպինգային ստուգումների հավաստիությունը: Ի՞նչ կասեիք այդ մասին:

– Դոպինգ օգտագործող գրեթե բոլոր մարզիկները բռնվելու դեպքում հայտարարում են, թե իրենք անմեղ են եւ իրենց հետ անարդար են վարվել: Բայց կարող եմ հավաստիացնել, որ այդ ստուգումները շատ ստույգ ձեւով են կատարվում, քանի որ փաստորեն անցկացվում է կրկնակի ստուգում: Ըստ որում մարզիկները կարող են անվճար կերպով բողոքարկել ստուգման արդյունքները Սպորտի իրավարար դատարանին:

– Առաջին եւ երկրորդ ստուգումների միջեւ բավական երկար ժամանակ է անցնում, եւ կարող են որոշ անճշտություններ լինել:

– Որոշ ֆեդերացիաներ արդյունքները շատ արագ են հրապարակում, մյուսներն էլ դանդաղ են գործում: Անկասկած, դա կապված է նրանց միջոցների հետ: Բայց կրկնում եմ, ՄՕԿ-ը համաշխարհային սպորտի կազմակերպիչ չէ եւ պարտավոր է հարգել յուրաքանչյուր միջազգային ֆեդերացիայի անկախությունը:

– Ստուգումները երկար են տեւում եւ մեծ ծախսերի հետ են կապված: Որոշ ֆեդերացիաներ այդ նպատակով ծախսում են իրենց բյուջեի շուրջ 30 տոկոսը՝ հաճախ որեւէ արդյունք չստանալով: Ի՞նչ կասեիք այս առիթով:

– Լուծումը փետրվարին մեր ստեղծելիք գործակալությունն է: Դա իրոք օգտակար կլինի բոլոր ֆեդերացիաների համար, քանզի գործակալությունը անվճար կերպով տարեկան կիրականացնի մոտ 10 հազար ստուգում: Գործակալության աշխատանքը կապահովվի խաղերի հեռարձակումից ստացվող եկամուտների մի մասի օգտագործման շնորհիվ: Այդ գումարը կառնվի ՄՕԿ-ի, ազգային օլիմպիական կոմիտեների եւ միջազգային ֆեդերացիաների բաժիններից նախքան փողի վերաբաշխումը (4 տարում այն կկազմի մոտ 21 մլն դոլար): Հակադոպինգային պայքարում կարելի է օգտագործել մարզական անձնագրեր կամ այլ նորամուծություններ: Կարեւորն այն է, որ այս ասպարեզում աշխարհի տարբեր երկրների օրենքները ներդաշնակեցվեն, եւ պետությունները մասնակցեն մեր պայքարին:

– Ֆրանսիայի հակադոպինգային պայքարի օրենքը կարո՞ղ է արդյոք օրինակ ծառայել մյուս երկրների համար:

– Համենայն դեպս, Եվրամիության երկրներում պետք է համակարգել այդ պայքարի միջոցները: Հարցն այն է, թե Եվրոպայի մնացյալ մասը կհամաձայնի՞ արդյոք հետեւել ֆրանսիական օրենքին: Երկյուղներ ունեմ, որ բազմաթիվ մարզիկներ կարող են բոյկոտել ֆրանսիական խոշոր կազմակերպությունները եւ հանդես գալ առավել ապահով վայրերում:

– Ձեր խոսքերը մտահոգիչ են: Դուք չե՞ք հավատում համաշխարհային մակարդակով այդ պայքարի ծավալմանը:

– Եթե Եվրամիությունն անի առաջին քայլը, մյուս երկրները կհետեւեն նրան, բացի մի քանիսից: Մասնավորապես, անհնար կլինի միջամտել պրոֆեսիոնալ լիգաների գործերին, որտեղ դոպինգը լայնորեն տարածված է (օրինակ ԱՄՆ-ում): Դա լուրջ խնդիր է: Ամերիկացիներն ունեն մեզնից տարբեր մտայնություն, տարբեր բարքեր, իսկ նրանց չեմպիոնները պարծենում են, որ արգելված դեղամիջոցներ ընդունելով կարողանում են դառնալ ազգային հերոսներ: Այդուհանդերձ, ես լավատես եմ:

Պ. Բ.

ՖՈՒՏԲՈԼ

«Յուվենտուսի» 5-րդ ոչ-ոքին

Ստամբուլում անցկացվեց եվրոպական երկրների չեմպիոնների լիգայի 5-րդ տուրի բաց թողած հանդիպումը տեղի «Գալաթասարայ» եւ Թուրինի «Յուվենտուս» թիմերի միջեւ: Երկրորդ խմբի այս խաղը պետք է կայանար նոյեմբերի 25-ին, սակայն քաղաքական պատճառներով հետաձգվել էր: Նրա անցկացումը նույնիսկ կասկածի տակ էր, սակայն ի վերջո հարթվեցին հարցերը:

«Յուվենտուսի» ֆուտբոլիստները, այնուամենայնիվ, զգուշանալով հակաիտալական տրամադրություններից, Ստամբուլ ժամանեցին խաղից ընդամենը մի քանի ժամ առաջ: Դրանով իսկ նրանք խախտեցին ՈՒԵՖԱ-ի սահմանած կարգը, որը հյուրընկալվող թիմից պահանջում է մրցավայրում լինել առնվազն մեկ օր առաջ: Իտալական ակումբի տեխնիկական տնօրեն Ռոբերտո Բետտեգան հայտարարեց, որ հաշվի առնելով ստեղծված իրավիճակը, ՈՒԵՖԱ-ն իրենց նկատմամբ պատժամիջոցներ չպետք է կիրառի:

Անվտանգության բացառիկ միջոցներ էր ձեռք առել թուրքական ոստիկանությունը: 40 հազարանոց մարզադաշտում եւ նրա մերձակա տարածքում շուրջ 20 հազար օրենքի պահապաններ էին կարգված: Մարզադաշտ մտնող ֆուտբոլասերները չորս անգամ ստուգման էին ենթարկվում:

...Ստամբուլի կենտրոնական մարզադաշտը վատ ընդունեց իտալացի ֆուտբոլիստներին: Նրանց հայտնվելուն պես վիրավորական բղավոցներ հնչեցին: Եվ հիմնականում լարված մթնոլորտն էր պատճառը, որ մրցող թիմերն առաջին խաղակեսում զգույշ, կաշկանդված հանդես եկան:

Երկրորդ խաղակեսն ավելի աշխույժ անցավ: Հանդիպման 78-րդ րոպեին «Յուվենտուսի» խաղացող Նիկոլո Ամորուզոն, ստանալով իր խաղընկեր, ֆրանսիացի Զինեդին Զիդանի փոխանցումը, սուր անկյան տակ գոլ խփեց մրցակցի դարպասը: «Գալաթասարայի» դարպասապահը՝ հանրահայտ բրազիլացի Կլաուդիո Տաֆարելը, չկարողացավ ոչինչ անել: Թվում էր, թե «Յուվենտուսը» վերջապես կտոնի առաջին հաղթանակը խմբային մրցաշարում: Սակայն դա վիճակված չէր իտալացիներին: Արդեն լրացել էր խաղի հիմնական ժամանակը, ավարտվել էր մրցավարի ավելացրած ժամանակի 2 րոպեն, երբ տուգանային հարվածի խաղարկումից հետո գնդակն անցավ փոխարինման մտած Սուատ Կայային, եւ վերջինս գլխի հարվածով այն ուղարկեց իտալացիների դարպասը, որը պաշտպանում էր հիմնական դարպասապահ Անջելո Պերուցցիին փոխարինած Միքելանջելո Ռամպուլլան:

Այսպես մտան խաղադաշտ մրցավարներն ու «Յուվենտուսի» ֆուտբոլիստները

Թուրքական թիմն այժմ գլխավորում է մրցաշարային աղյուսակը, իսկ իտալացիները, 5-րդ անգամ ոչ-ոքի ավարտելով խաղը, նույնպես դեռ որոշ հույսեր պահպանում են Չեմպիոնների լիգայի քառորդ եզրափակիչ մտնելու համար: Դրա համար պետք է դեկտեմբերի 9-ին նրանք իրենց դաշտում հաղթեն նորվեգական «Ռոսենբորգին», իսկ «Գալաթասարայը» Իսպանիայում պարտվի «Ատլետիկ» թիմին:

Երկրորդ խմբի աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Գալաթասարայ	5	2	2	1	8–7	8
2. Ռոսենբորգ	5	2	2	1	7–6	8
3. Յուվենտուս	5	0	5	0	5–5	5
4. Ատլետիկ	5	0	3	2	4–6	3

Կրկին ժամկետների մասին

Միջմայրցամաքային գավաթի «Ռեալ»-«Վասկո դա Գամա» հանդիպումից հետո ելույթ ունենալով Տոկիոյում՝ ֆուտբոլային միությունների միջազգային ֆեդերացիայի (ՖԻՖԱ) նախագահ Զեպ Բլատերը կրկին, ինչպես մի քանի օր առաջ Սեուլում անցկացրած մամլո ասուլիսի ժամանակ, հայտարարեց, որ 2002 թվականի աշխարհի առաջնության անցկացման ժամկետները պետք է անպայման փոխվեն: Միաժամանակ երկու երկրներում՝ Ճապոնիայում եւ Հարավային Կորեայում կայանալիք այդ համաշխարհային ստուգատեսը նախապես որոշվել էր անցկացնել հունիս-հուլիս ամիսներին, բայց քանի որ հուլիսին հորդ անձրեւներ են տեղում տարածաշրջանում, անհրաժեշտություն է դարձել խախտել առաջնության անցկացման ավանդական ժամկետները: Բլատերն ասաց, որ շատ նպատակահարմար կլինի մրցաշարը սկսել մայիսի վերջին եւ ավարտել հունիսի վերջին:

Համաշխարհային ռեկորդով

Ամերիկյան Տեխասում անցկացվում է Աշխարհի գավաթի խաղարկության հերթական փուլը: 25 մետրանոց լողավազանում մարզիկները բավականին բարձր արդյունքներ են ցույց տալիս:

Օլիմպիական խաղերի 5-ակի չեմպիոնուհի Ջեննի Թոմփսոնը (ԱՄՆ) բատերֆլայ ոճով լողի 100 մետր մրցատարածությունում աշխարհի ռեկորդ սահմանեց՝ 56,9 վայրկյան: Նախկին նվաճումը (57,79 վրկ) նույնպես պատկանում էր նրան: Թոմփսոնն այն սահմանել էր անցյալ տարվա ապրիլ ամսին Շվեդիայի Գյոթեբորգ քաղաքում անցկացված մրցումների ժամանակ: 25-ամյա մարզուհին բարձր արդյունք ցույց տվեց նաեւ 50 մ ազատ ոճով լողի մրցապայքարում: Նա հաղթեց 24,56 վրկ արդյունքով, ինչն ԱՄՆ-ի ռեկորդի կրկնություն է:

Մեկ այլ ամերիկացի լողորդ՝ Յան Տորպը, իր երկրի նոր ռեկորդ սահմանեց ազատ ոճով 400 մ-ում. նա ցույց տվեց 3 րոպե 42,28 վրկ ժամանակ:

Սովորականի պես կայուն բարձր արդյունքներ է ցույց տալիս Ուկրաինայի ներկայացուցիչ Դենիս Սիլանտեւը: Նա առաջինն էր բատերֆլայ լողաոճի 200 մ մրցատարածությունում:

ԲԱԺԻՆԸ ՎԱՐՈՒՄ Է ՌԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԵՐԵՎԱՆ

Քաղաքական խորհուրդն ընդունեց նախորդ իշխանությունների քաղաքական ուղեգծի գնահատականը

ԵՐԵՎԱՆ, 3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՀՀ Նախագահին առընթեր Քաղաքական խորհրդի դեկտեմբերի 3-ի նիստում ընդունվել է ՀՀ նախորդ իշխանությունների քաղաքական ուղեգծի գնահատականը, որի համար որպես հիմք է ընդունվել Հայաստանի Հանրապետական կուսակցության ներկայացրած նախագիծը:

Ինչպես նույն օրը լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ հայտնեց Քաղաքական խորհրդի գործադիր քարտուղար Հրանտ Խաչատրյանը, քաղաքական գնահատականի եզրափակիչ մասում, մասնավորապես, նշվում է. «Նախորդ իշխանությունների քաղաքական ուղեգծի վերլուծությունը հաստատում է, որ ազգային նպատակների նկատմամբ քամահրանքը, ազգային գաղափարախոսության մերժումը, դրա հետեւանքով գործունեության սխալ հայեցակարգի որդեգրումը անխուսափելիորեն հանգեցնում են կոպիտ սխալների, ազգային շահերին անհարիր արդյունքների, խոչընդոտում են իրավական, սոցիալական պետության կայացմանը»:

Ընդունված փաստաթղթին Քաղաքական խորհրդում կողմ են քվեարկել Հայաստանի Հանրապետական կուսակցությունը, «Երկրապահ» կամավորական միությունը, Սոցիալիստական ուժերի միությունը, ՀՅ Դաշնակցությունը, Հայաստանի Երիտասարդության ազգային խորհուրդը, Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցությունը, «Շամիրամ» հասարակական-քաղաքական կազմակերպությունը: Ընդ որում, վերջինիս համանախագահ Շողեր Մաթեւոսյանը հայտարարել է, որ իրենք ունեն վերապահումներ եւ դրանք գրավոր կներկայացնեն:

Փաստաթղթին դեմ են քվեարկել Գիտաարդյունաբերական եւ քաղաքացիական միությունը, Հայաստանի Դեմոկրատական կուսակցությունը, իսկ «Սահմանադրական իրավունք» միությունը քվեարկել է ձեռնպահ: Վերջին երեք կազմակերպությունները հանդես են եկել հատուկ կարծիքով, որի եզրափակիչ մասում, մասնավորապես, նշվում է. «Հանուն ազգային եւ քաղաքացիական համաձայնության վերականգնման, նախորդ իշխանության վարած քաղաքական ուղեգիծը գնահատում ենք որպես ապազգային գաղափարախոսության եւ հակաժողովրդական հանցավոր գործելակերպի կիրառմամբ իրականացված երկրի պետական, քաղաքական եւ հասարակական համակարգերի քայքայմանը միտված քաղաքականություն: Այդ քաղաքականությունը ծրագրող, նախաձեռնող եւ միտումնավոր իրագործողներին որակում ենք որպես արտաքին եւ ներքին ապազգային ուժերի հետ կոնսակտի մեջ մտած վարչակարգ եւ պահանջում ենք օրենքի ուժով նրանց դատապարտումը»:

Երկու փաստաթղթերի հիմնական ընդհանրությունն այն է, որ դրանցում պատրաստակամություն է հայտնվում նպաստել քաղաքացիական հասարակության ձեւավորմանը, արդար ընտրությունների անցկացմանը:

Քաղաքական խորհրդի գնահատականը, ինչպես նաեւ երեք կուսակցությունների հատուկ կարծիքը ամբողջությամբ կհրապարակվեն դեկտեմբերի 4-ին:

Հրանտ Խաչատրյանը տեղեկացրեց նաեւ, որ Քաղաքական խորհուրդն արդեն կսկսի աշխատել Ազգային համաձայնության հռչակագրի վրա:

ՏԱՍՆՕՐՅԱ

Անհնարին է Լուժկովի դաշինքը Կիրիենկոյի, ֆաշիստների եւ հրեատյացների հետ

ՄՈՍԿՎԱ, 3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Մոսկվայի քաղաքապետ Յուրի Լուժկովը հայտարարել է, որ անհնարին է իր դաշինքը նախկին վարչապետ Սերգեյ Կիրիենկոյի հետ: Դրանով նա հերքել է մամուլում տեղ գտած հաղորդումները: Միաժամանակ Լուժկովը հայտնել է, որ իր գլխավորած «Հայրենիք» շարժումը պատրաստ է երկխոսություն սկսել քաղաքական բոլոր ուժերի հետ՝ բացառությամբ ֆաշիստների, ծայրահեղականների եւ Մակաշովի կարգի հրեատյացների:

Շվեյցարիայում ձերբակալվել է Ուկրաինայի նախկին վարչապետը

ԲԵՌՆ, 3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Շվեյցարիայի ոստիկանությունը ձերբակալել է Ուկրաինայի պատգամավոր, երկրի նախկին վարչապետ Պավել Լազարենկոյին: Այս մասին տեղեկացրել է Ուկրաինայի ԱԳՆ տեղեկատվության վարչությունը: Ավելի վաղ Ուկրաինայի գլխավոր դատախազությունը բազմիցս հրավիրել է Լազարենկոյին, որպեսզի նա ցուցմունքներ տա շվեյցարական մի քանի բանկերում նրա ունեցած հավանական հաշվեհամարների առնչությամբ:

Ադրբեջանում գեղեցկության մրցույթն՝ անբարոյական

ԲԱՔՈՒ, 3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ադրբեջանի իսլամական կուսակցության գերագույն խորհուրդը հանդես է եկել հայտարարությամբ, որով բողոքում է դեկտեմբերի 12-ին Բաքվում գեղեցկության մրցույթ անցկացնելու դեմ: Կուսակցությունը մտադիր է պիկետ կազմակերպել այն շենքի առաջ, որտեղ տեղի է ունենալու մրցույթը:

Կովկասի մուսուլմանների հոգեւոր վարչության ղեկավարը հայտարարել է, որ այս մրցույթը չի համապատասխանում Ադրբեջանի ժողովրդի մենթալիտետին:

Իսլամական կուսակցության կարծիքով, գեղեցկության մրցույթը հակասում է Ադրբեջանի կանանց բարոյական չափանիշներին եւ վիրավորում է նրանց արժանապատվությունը:

ԹՈՒՐՔԻԱ

Նոր կառավարության կազմությունը վստահվեց Բյուլենթ Էջեւիթին

Ճիշտ էր կռահել «Ազգի» քաղաքական մեկնաբանը, երբ օրեր առաջ նախատեսել էր, Յըլմազի կառավարության անկումից զատ, Բյուլենթ Էջեւիթի վարչապետ դառնալը: Երեկ Թուրքիայի նախագահ Սուլեյման Դեմիրելը իր վաղեմի մրցակից եւ, 1980 թ.-ի զինվորական հեղաշրջումից հետո, բանտակից Էջեւիթին վստահեց նոր կառավարության կազմությունը, որ բոլոր դեպքերում լինելու է կոալիցիոն: Մեկնաբանների գնահատմամբ, միայն վերջինս կարող է Մեջլիսում իր ունեցած կուսակցական ձայներին միացնել կենտրոնական աջ 2 կուսակցությունների՝ կասադի հակառակորդներ Յըլմազի եւ Չիլլերի ձայները: 73 տարեկան Էջեւիթը առավելապես հայտ-

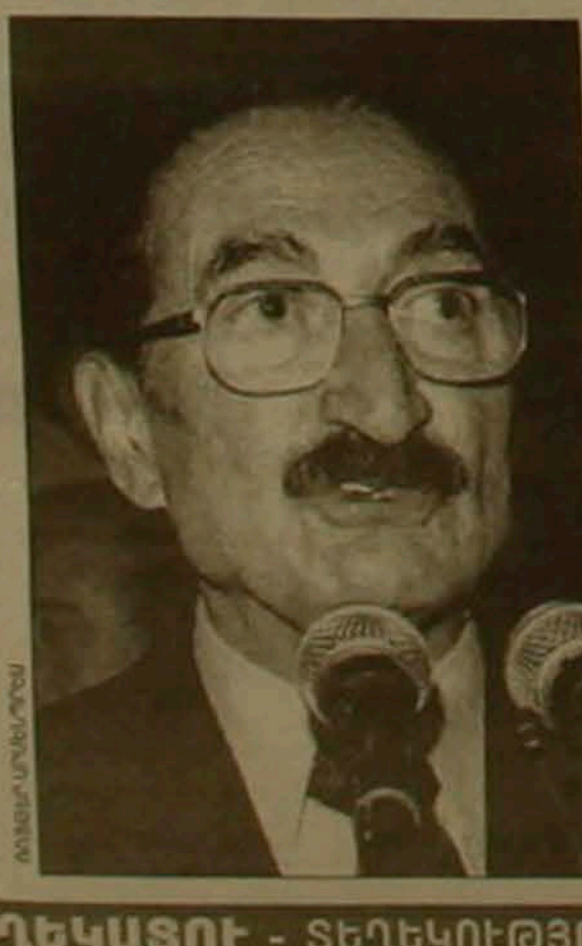

նի է 1974 թ.-ին, երբ երկրի վարչապետ էր, Կիպրոսի ներխուժումը հրահանգելու արարքով: Նա ձախ թեքումով չափավորական է համարվում Թուրքիայում եւ վերջին տարիներին փոխել է տնտեսության մասնավորեցման եւ ապապետականացման դեմ իր կեցվածքը: Այսուհանդերձ, Էջեւիթը միշտ էլ դժգոհ է թողել Մ. Նահանգներին Սադդամ Հուսեյնի հետ ունեցած իր անձնական բարեկամությամբ: Ինչ վերաբերում է քրդական հարցին, Էջեւիթը կտրուկ մերժում է հօգուտ քրդական ինքնավարության որեւէ զիջում կատարելը: Սպասվում է, որ նրա վարչապետության օրոք Թուրքիան լուրջ դժվարություններ կունենա արեւմտյան երկրների հետ հարաբերություններում:

Օրաթերթը ձեզ ձեռով կարող եք բաժանորդագրվել «Հայմամուլ» գործակալությունում կամ Հայփոստի բաժանմունքներում:

ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՎԵՔ

Վեցամսյա բաժանորդագրություն՝ ~~12600~~ 9000 դր.

Եռամսյա բաժանորդագրություն՝ ~~6300~~ 5000 դր.

Ամսական բաժանորդագրություն՝ ~~2100~~ 2000 դր.

ARMENPRESS

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍԻ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

1999 թվականի համար Արմենպրես պետական փակ բաժնետիրական ընկերությունն առաջարկում է.

- Տարաբնույթ նորությունների ժապավեններ **հանրապետական, միջազգային, տարածաշրջանային** (հայերեն եւ ռուսերեն):
- **Armenpress Bulletin** նորությունների ժապավեն անգլերեն:
- **Մասնագիտացված տնտեսական ժապավեն՝** հանրապետական եւ միջազգային (հայերեն, անգլերեն ու ռուսերեն):
- **Հանրապետական մամուլի ամենօրյա տեսություն** (հայերեն եւ անգլերեն):
- **Ֆոտոծառայություններ.** հանրապետական ֆոտոնորություններ, Ռոյթեր համաշխարհային գործակալության ֆոտոնորություններ, Արմենպրեսի տարեկան ֆոտոտեղեկատվությամբ լազերային սկավառակներ, այլ ֆոտոծառայություններ:
- **Գովազդային ծառայություններ.** արտոնյալ պայմաններով գովազդի զետեղում զանգվածային լրատվամիջոցներում, ներառյալ Ինտերնետը, գովազդային տեղեկագրերի, ծալագրքույկների ստեղծում:
- **Համակարգչային զանազան ծառայություններ**, ներառյալ էլեկտրոնային փոստով հաղորդումների ուղարկումն ու ընդունումը:
- **Համամիտսանի մամլո սրահ՝** հանդերձված մամլո ասուլիսների, հանդիպումների, շնորհանդեսների եւ այլնի անցկացման համար:
- **Լրատվության բնագավառի այլ ծառայություններ՝** պատվիրատուի ցանկությամբ:

Գործում է զեղչերի ճկուն համակարգ

Մեր հասցեն է. Երեւան, Իսահակյան 28,
հեռ. 528460, 526702,
ֆաքս (3742) 151738, (8852) 525789
E-mail: contact@armenpress.am, apnews@armenpress.am

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

4 դեկտեմբեր

Ա1+

17.00 Հայլուր
17.20 3-րդ ալիք
18.00 Հեռուստասերիալ «Դալլաս»
18.55 Ոսկեզառ
19.05 Մայրաքաղաք
20.00 Հայլուր
20.30 1 լուր
20.45 Հեռուստակատալոգ
20.50 Հեռուստաֆուտբոլ
21.05 3-րդ ալիք
22.10 Գ/Ֆ «Դու կաս»
24.00 Հայլուր

ՆՈՐՔ

19.00 Լուրեր
19.10 Մուլտֆիլմ
19.30 ԱՐՏ-13. Հիթ շքերթ
19.55 Միասին («Միր»)
20.40 Վավերագրական ֆիլմ
21.00 Լուրեր
21.25 Աստղերը հուշում են
21.30 Ներշնչանք
21.55 Միրեցեք զմիմյանս
22.00 ԱՐՏ-13. Ծանոթ-անծանոթը
22.30 «02» լրատու
23.00 Լուրեր
23.15 Արկածային էկրան. գեղֆիլմ «Հեքիմը»

Փ

19.05 Մամուլի սուրհանդակ
19.15 Մուլտծրագիր
19.30 Սուրհանդակ
19.45 Գ/Ֆ «Ֆրանսիական համբույր»
21.30 Սուրհանդակ
22.00 Երեք խնձոր
22.20 Նորից «ԱՐ»-ի եթերում. Ավետա տնտեսական-վերլուծական ծրագիրը
22.35 Մամուլի սուրհանդակ
22.45 «03»-բժիշկներ եւ հիվանդներ
23.10 Վահրամ Մարտիրոսյանը ներկայացնում է հայկական որբանոցը Մարսելում
23.30 Սուրհանդակ
00.00 Արթուր Էլբակյանի հեղինակային «Ուրբաթ գիշեր բոլորովին քուն չունեմ» ծրագիրը. Միրված ֆիլմաշար «Հյուսիսը եւ հարավը» (4-րդ մաս), էրոտիկ ֆիլմ, վերջում սուրհանդակ)

1

7.00 Բարի լույս
10.00, 16.00, 19.00, 00.30 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Դաժան հրեշտակը»
11.30-16.00 Բիզնես TV
16.15 Ֆիլմ «Անհավանական ճանապարհորդություն»
17.40 Մուլտֆիլմ «Դոբրինյա Նիկիտիչ»
18.00 «Դաժան հրեշտակը»
19.15 Ջենթլմեն- շոու
19.45 Նվագիր, հարմոն սիրելի
20.15 Առողջություն
20.45 Հրաշքների դաշտ
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
22.50 Անհայտ Ալեքսանդր Սոլժենիցինը «Հանգույց» ֆիլմում
00.45 Գ/Ֆ «Ասի-բասի, քայլում էին զինվորները»

РТР

8.00, 9.30, 10.30, 10.50 Բարի լույս, Ռուսաստան
10.15 Հերթապահ բաժանմունք
10.35 Հեռուստախաղ «Հաղորդումների ծրագիր»
10.55 Ապրանքներ փոստով
11.00 Սանտա Բարբարա
11.45 Երաժշտություն, երաժշտություն...
12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 01.00 Լուրեր
12.30 Սերիալ «Պետերբուրգյան գաղտնիքներ»
13.30 Երկխոսություններ կենդանիների մասին
14.30 «Խանութ բազմոցի վրա»
14.55 Անշարժ գույքի խանութ
15.35 Սերիալ «Դինաստիա-2. Քոլբի ընտանիքը»
16.20 Հեռուստասերիալ «Հարուստներն ու նշանավորները»
17.15 Մուլտֆիլմեր «Համեմունքով սունկ», «Խորամանկ տափիկները»
17.30 Սերիալ «Առաջին համբույրներ»
18.30 Աշտարակ
19.00 Համակարգիչ
19.15 Գ/Ֆ «Կլիմ Սամգինի կյանքը»
20.30 Հերթապահ բաժանմունք
20.35 «Մի հրադարձության պատմություն»
21.35 Մանրամասներ
21.50 «Անշլագ» եւ ընկ.
22.55 Ա. Սոլժենիցինի 80-ամյակին. պատմական սագրական ֆիլմ «Ընտրյալը» (1, 2 մասերը)
00.45 Հերթապահ բաժանմունք
01.30 Թեժ տանդյակ

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (589167, 581351) * տեղեկագրքերով * մագնիսական սկավառակներով * INTERNET ցանցով (http://www.arminco.com/spyur)

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 959 Տպաքանակը՝ 4000 Ստորագրված է տպագրության 3. 12. 1998 Գինը՝ 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@